

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

SVENSKA NYORD 1985_2007

En studie av 53 svenska nyord (1985–2007) gällande användningsfrekvens, ordförståelse och betydelseförändring.

Anna Palmblad

SPECIALARBETE, 15 POÄNG
Svenska språket, fördjupningskurs 2 (90_120 poäng)
Vårterminen 2008
Handledare: Sven-Göran Malmgren

Sammandrag

Detta är en studie av 53 svenska nyord 1985_2007. Jag har undersökt användningsfrekvens, ordförståelse och betydelseförändringar hos dem. De har excerperats ur Nyordsboken (2000) och ur nyordslistor i tidskriften Språkvård 2001_2007. Nyorden har sammanställts i ett frågeformulär som har besvarats av 66 informanter i olika åldrar och av olika kön. För varje ord i frågeformuläret finns fyra frågor. De handlar om hur ofta informanterna träffar på nyordet, om de använder det själva, om de vet vad ordet betyder och om de med egna ord kan förklara betydelsen. Jag har strävat efter att nyorden ska vara allmänspråkliga, aktuella och etablerade.

Innan undersökningen har jag ställt upp hypoteser om användning och ordförståelse. Jag tror nämligen att informanternas ålder, men inte deras könstillhörighet påverkar resultaten i testet – att de yngre informanterna både använder och förstår fler nyord än de äldre.

Undersökningens resultat visar att det inte finns någon större skillnad i ordförståelse eller användning av nyord beroende på vilken könstillhörighet informanterna har. I några enstaka fall skiljer sig resultaten dock åt, men det beror troligen på en kombination av köns- och åldersrelaterade faktorer.

Det finns en tydlig skillnad mellan åldersgrupperna, men inte alls den förväntade, det visar sig att de äldre informanterna både förstår och använder nyorden mer än de yngsta. De som behärskar dem bäst och använder dem mest är de två mellersta åldersgrupperna, men de vuxna har gemensamt högre resultat än ungdomarna. Undantaget är de yngsta nyorden som verkar användas och förstås något bättre av de yngsta informanterna.

Några av nyorden har genomgått en semantisk omvandling och detta studeras speciellt för att undersöka om betydelseförändringens process korrelerar med ordförståelsen. De flesta har en metaforisk omvandlingsprocess, vilket stämmer väl överens med resultaten i tidigare forskning. Det finns också exempel på metonymi, implikation och analogi. Resultaten visar tendens till att polysema omvandlingsprocesser förstås bättre om man är lite äldre (ökad livserfarenhet gör det t.ex. lättare att tolka metaforer). Nyord i analogi med utländska lånord däremot verkar både användas och förstås bättre av de yngsta. Studiens exempel på betydelseomvandlingar är dock så få att det inte går att dra en säker slutsats om det är den semantiska processen eller användningsfrekvensen som är avgörande för resultaten i ordförståelsetestet.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1. Syfte.....	1
1.1.1. Hypoteser.....	2
1.2. Nyordsbildning.....	3
2. Tidigare forskning.....	5
2.1. Ordförståelse.....	5
2.2. Betydelseförändringar.....	6
2.2.1. Allmänt.....	7
2.2.2. Metaforer.....	8
3. Material och metod.....	11
3.1. Material.....	11
3.2. Urvalskriterier för excerpering av nyord.....	11
3.3. Urvalsmetod för excerpering av nyord.....	12
3.4. Informanter.....	14
3.5. Frågeformulärets utformning.....	15
3.6. Bedömning av förståelse.....	16
3.7. Klassificering av semantisk förändring.....	17
3.7.1. Metafor.....	17
3.7.2. Metonym.....	18
3.7.3. Implikation.....	19
3.7.4. Specialisering och generalisering.....	20
3.7.5. Analogi.....	20
4. Redovisning och diskussion av resultat.....	21
4.1. Användning av nyord.....	21
4.1.1. Hypotes 1 versus resultat.....	23
4.1.2. Hypotes 2 versus resultat.....	25
4.2. Ordförståelse.....	27
4.2.1. Hypotes 3 versus resultat.....	29
4.2.2. Hypotes 4 versus resultat.....	30
4.2.3. Hypotes 5 versus resultat.....	31
4.3. Semantisk förändring.....	34
4.3.1. Semantisk process.....	34
4.3.2. Användning och ordförståelse.....	37
5. Sammanfattning.....	39
Litteratur och material	

Bilagor:

1. Förklaring av nyord i ämnesområden
2. Belägg i Språkbank och lexikon
3. Frågeformulär om nyordens användning och betydelse
4. Grundtabell användning av nyord för män i fyra åldersgrupper
5. Grundtabell användning av nyord för kvinnor i fyra åldersgrupper
6. Användning av nyord för kvinnor respektive män
7. Användning av nyord för fyra olika åldersgrupper
8. Användning av nyord i fem tidsperioder och fyra åldersgrupper
9. Ordförståelse
10. Användning och ordförståelse för nyord med semantisk förändring

1. Inledning

Något av det första man får lära sig som språkstudering är att språket är föränderligt. När man läser språkhistoria märks detta verkligen väl. Men även under en människas liv förändras språket märkbart. Nya ord bildas beroende på nya samhällsfenomen, ny teknik eller ny kultur. Gamla ord förändras i sin betydelse och får en annorlunda användning.

Min nyfikenhet på ämnet nyord väcktes redan för ett par år sedan då jag insåg att jag inte förstod den nya betydelsen av ordet *äga*. Sönerna använde ordet på ett mycket underligt sätt. Man *äger på något* betyder, om jag lyckades förstå det rätt, att man är strålande bra på just detta. Man kan t.ex. *äga på fotboll*. Om man *äger någon* betyder det att man lyckats övertrumfa en annan person i en diskussion eller i en retsam lek genom snillrika förolämpningar. Om man *äger* betyder det att man andligen dominerar på något område. Så efter att mitt ordförråd aktualiserats, fick jag en högst personlig relation till nyord och betydelseförändringar.

Denna uppsats handlar alltså om svenska nyord, deras användning och betydelse. Eftersom det mig veterligen inte har gjorts någon större undersökning inom detta ämne sedan Nyordsboken (NO) kom ut år 2000, innehållande svenska nyord mellan åren 1985 och 2000, känns det som ett meningsfullt och lockande område att utforska.

1.1. Syfte

Uppsatsens syfte är att göra en undersökning av svenska nyord, hur mycket de används, hur väl de förstås och hur betydelseförändringar hos nyorden går till. Eftersom det inte finns så mycket tidigare forskning på semantisk förändring hos nyord undersöks detta område mer utförligt i uppsatsen.

Undersökningen omfattar svenska nyord 1985–2007, men det finns exempel på några äldre nyord i undersökningen. I undersökningen kon-

trolleras resultaten från ett frågeformulär (se bilaga 3) som 66 informanter i olika åldrar har svarat på och ställs mot hypoteserna nedan.

Eftersom studien endast omfattar 66 personer och drygt 2 procent av de registrerade nyorden under perioden bör den primärt ses som en studie som visar tendenser. Det är helt enkelt inte praktiskt genomförbart med en större undersökning, antingen det gäller fler undersökta nyord eller fler informanter för en uppsats i denna storlek. Frågeformuläret med 53 nyord och tillhörande frågeställningar upptar 12 sidor och tar ungefär 40 minuter att besvara, vilket motsvarar en lektionstimme.

1.1.1. Hypoteser

För att kunna jämföra undersökningens resultat med mina förväntningar har jag ställt upp ett antal hypoteser. De utgår alla från en övergripande föreställning jag har, baserad på en kombination av tidigare forskningsresultat och logisk slutledning. Jag tror nämligen att *informanternas ålder, men inte deras könstillhörighet, påverkar deras användning och förståelse av nyord*. Hypoteserna baseras på att de excerperade nyorden är *allmänspråkliga, aktuella* och *etablerade* (se avsnitt 3.2). Med ”nyord” i hypoteserna nedan avses de svenska nyord som ingår i undersökningen. Det finns tre hypoteser om användning och tre om förståelse av nyord.

Hypoteser om användning av nyord:

1. Det finns ingen skillnad i användning av nyord beroende på kön.
2. Det finns skillnader i användning av nyord beroende på ålder.
 - a. Yngre informanter träffar oftare på och använder generellt fler nyord än äldre.
 - b. Äldre informanterna träffar på och använder ”äldre” nyord oftare än ”yngre” nyord och vice versa.

Hypoteser om förståelse av nyord:

3. Förståelsen av nyord är god beroende på att de är allmänna, aktuella och etablerade.
4. Det finns ingen skillnad i förståelse beroende på kön.
5. Det finns skillnader i förståelse beroende på ålder. Yngre informanter förstår fler nyord än äldre.

1.2. Nyordsbildning

Det finns olika sätt ordförrådet förändras på. Det kan bildas helt nya ord beroende på nya behov i språkgemenskapen, orden kan lånas in från andra språk (antingen direkt eller genom en översättning) och redan existerande ord kan få en ny betydelse. Nyordsboken (NO 2000:11_16, 97) delar upp nybildningarna i fem huvudgrupper. Nedan förklaras de fem huvudgrupperna kort i en lite modifierad form, med grupp 1_4 omfattande svenska ord och grupp 5 lånord. Nyord skapas inte sällan genom en kombination av flera av de uppräknade tillkomstsätten och de kan i praktiken stå under flera grupper. De kursiverade exemplen är nyord från min studie.

Den första gruppen utgörs av sammansättningar av redan existerande ord och är den vanligaste ordbildningstypen för nyord. I studien finns det gott om exempel på detta med ord som *betalkanal*, *bokstavsborn*, *bollhav*, *djurrättsaktivist*, *ekomjolk*, *etnomusik*, *genmanipulerad*, *genusforskning*, *hedersvåld*, *hemsida*, *hetsäta*, *källsortera*, *lösgodis*, *minnespinne*, *mp3-spelare*, *nät poker*, *plastpappa* och *växthuseffekten*.

Den andra gruppen illustrerar ett annat vanligt bildningssätt genom kortformer och förkortningar. Ett enkelt sätt att skapa ett nyord är att stryka ett av leden. Så har t.ex. *inlineskridskor* blivit *inlines*. I andra typer har man tagit bort en del av ena ledet eller båda leden: *europaisk valuta* > *euro*; *ekologisk mjölk* > *ekomjolk*; *genetiskt manipulerad* > *genmanipulerad*. *Såga* i betydelsen 'förkasta' är en förkortning av ett längre uttryck (*såga jäms med fotknölnarna*). Längre fraser kan också förkortas genom att man använder enbart initialerna; *Human Immunodeficiency Virus* > *HIV/hiv*; *Severe Acute Respiratory Syndrome* > *SARS/sars*.

Den tredje gruppen innehåller redan existerande svenska ord som har fått en ny betydelse eller ett nytt användningsområde, som t.ex. *bollplank* och *frossa*. Det finns andra nyord som skulle kunna sorteras in i denna grupp, men som tas upp i grupp 5 nedan då deras betydelseförändring beror av påverkan från andra språk.

Den fjärde gruppen omfattar nyord som bildas genom avledningar med hjälp av ett suffix eller prefix. Verb kan t.ex. bildas genom att man lägger till verbändelsen *-a* till ett inhemskt eller inlånat ord (*chatta*, *googla*, *messa* eller *mikra*). I ett vardagligt språk märker man också en ökad användning av kortavledningar. Det abstrakta substantivet *flås* har bildats utan tillägg av någon ändelse från verbformen *flåsa*. Det finns ett

helt nytt svenskt ord som också kan räknas som avledning och det är ordet *snippa*, som är en feminin form av pojkarnas *snopp*. *Snippa* har en avledningsändelse som fogas till ett redan befintligt ord med slutändelsen *-a*. Men det finns också en sorts avljud i mitten (o > i) som representerar en annars utdöd ordbildningsform.

Den femte och sista gruppen innehåller lånord, översättningslån och betydelselån från andra språk och utgör en stor grupp bland nyorden. Direktlån från engelskan finner vi i nyord som *backpacker*, *chatt*, *cheesecake*, *fantasy*, *huligan*, *inlines*, *mail*, *mp3*, *trafficking* och *quorn*. Från italienskan har vi lånat *ciabatta* och från tyskan *deponi* (*Deponie*). Från danskan kommer *curlingförälder* och från japanska *manga*. Ibland anpassas stavningen av lånord till svenska som i *nörd* (*nerd*), *blogg* (*blog*) och *mejl* (*mail*). Översättningslån finner vi i *hemsida* (*homepage*) och *vinterkräksjukan* (*winter vomit disease*). Vidare kan redan existerande svenska ord få en ny betydelse eller användning genom betydelselån från engelska, som t.ex. *fallskärm* (*golden parachute*), *fet* (*fat*), *ikon* (*icon*), *kalkon(film)* (*turkey*), *kult* (*cult*), *mus* (*mouse*), *suga* (*suck*) och *äga frågan/problemet* (*own the problem*).

2. Tidigare forskning

Tidigare forskning specifikt om svenska nyord i snäv mening är relativt begränsad. Ålander (1999) är den som mest liknar denna uppsats undersökning vad gäller hur nyorden används och förstås. För att förenkla läsningen har tidigare forskning nedan delats upp under två underrubriker. Den första omfattar ordförståelse och den andra semantisk förändring.

I kapitel 3 tas fler resonemang och exempel upp från författarna inom tidigare forskning, när metoden för utformningen av frågeformuläret samt klassificeringar av semantiska förändringar diskuteras och definieras.

2.1. Ordförståelse

Ålander (1999) har gjort en undersökning om användning och ordförståelse av svenska nyord. Den gjordes året innan NO kom ut och baserade sig på publicerade nyordslistor i tidskriften *Språkvård* 1987_1998. Resultaten visar låga värden för såväl förståelse som användning av de 55 undersökta nyorden. I genomsnitt förstås nyorden av var tredje informant och var femte informant använder dem själv. Vidare visar det sig att nyord som har belägg i lexikonerna NEO och SAOL också förstås och används i större utsträckning än nyorden utan belägg. Resultaten visar också att nyorden används lite både hos informanter och i tidningstext genom en jämförelse med Språkbanken. Användning och förståelse går ofta hand i hand, höga värden i det ena motsvaras av höga värden i det andra. En iakttagelse är att låga värden för användning och förståelse av nyord kan förklaras genom att de är fackord medan nyord med höga värden ofta är modeord (populära ord).

En äldre undersökning om ordförståelse (som Ålander bygger på) är Frick & Malmström (1976, nytryck 1983). Undersökningen handlar om hur myndighets- och fackspråk förstås av allmänheten. Här presenteras de 700 undersökta orden i en tillhörande mening (med kontext). Författarna menar att det finns en rad praktiska viktiga ord som är svårför-

stådda för svenska folket. Resultaten visar att i genomsnitt 10 procent av dem som anser sig förstå ett ord har svarat fel (1983:15). De påpekar att det inte enbart är andelen felaktiga svar som gör att man bör vara försiktigt med att använda vissa ord när man talar till en bred publik. Ordens farlighet, säger de, beror också på hur de brukar missuppfattas och vilken effekt de vanliga feltolkningarna kan ha (Frick & Malmström 1983:21).

Cassirer (1977) gjorde en undersökning om ordförståelse i projektet *Svenskarna och deras ord* för att se hur väl ord i framför allt läromedel förstås av eleverna själva (inspirerad av bl.a. Frick & Malmströms undersökning ovan). I detta projekt ingår sju separata undersökningar om vardera ca 50 ord med olika författare under ett tidsspänn av fem år (1971_75). Under arbetets gång framkommer det hur avgörande testets utformning blir för slutresultaten, både vad gäller kontextens och kanske speciellt de vilseledande svarsalternativens svårighetsgrad (1977:67). Det är inte heller alltid så att det finns en korrelation mellan ordets svårighetsgrad och dess frekvens, längd eller eventuella inlåning från annat språk, som man tidigare utgått från (1977:65_66). Cassirer menar att en semantisk teori för vokabulärtest bör innefatta alla arter av *betydelsekomponenter* (lingvistiska, stilistiska och psykologiska) då allesammans har betydelse för ordförståelsen (1977:85).

En annan äldre undersökning om ordförståelse är Josephson (1982). Undersökningen spinner vidare på temat ovan om vad som gör ord svår-förståeliga och vilka testmetoder som ger vilka resultat. Den omfattar 153 ekonomiska, politiska och andra samhällsliga ord. Josephson vill veta vad för egenskaper hos svåra ord som gör dem svår-förståeliga. Resultaten visar att ett ord inte har en bestämd svårighetsgrad, utan förståelsen är beroende av andra faktorer som språksituation och kontext (Josephson 1982:192). Mer om denna undersöknings resultat gällande olika testmetoder finns under avsnitt 3.5 som handlar om fråge-formulärets utformning.

2.2. Betydelseförändringar

När det gäller betydelseförändringar kan man studera både vad som orsakar förändringen i språket och hur man kan klassificera dessa förändringar rent språkligt. I denna uppsats har lexikal (icke-tillfällig) semantisk förändring studerats baserade på språkliga fakta. Sterns studie från 1931 (nytryck 1964) har varit och är än idag oerhört viktigt för

många moderna forskare. De tidigare undersökningar som varit viktigast för denna studie är Warren (1992) och Malmgren (2005).

2.2.1. Allmänt

Warrens undersökning (1992) omfattar lexikala betydelseförändringar i det engelska språket. Warren utgår från en teoretisk ram med klassiska arbeten som Paul (1920), Stern (1964) och Ullman (1962) och vidareutvecklar delar av dessa till en egen modell. Warrens undersökning omfattar betydelseförändringar hos 500 engelska ord som har excerperats från två engelska ordböcker om nyord. Undersökningen visar att *metaforik* är det vanligaste omvandlingssättet, följt av i fallande ordning *specialisering*, *implikation*, *analogi*, *metonymi* och till sist en blandad grupp kallad *övriga* (Warren 1992:126). Warrens teorier diskuteras mer detaljerat i avsnitt 3.4.

Malmgren (2005) har gjort en undersökning som omfattar betydelseförändringar, främst genom lexikalisering, av 135 svenska nyord från NO i de öppna ordklasserna. Malmgren har inspirerats av Warrens arbete men sorterar bort gruppen *analogi*, eftersom det inte förekommer med några belägg i det svenska materialet. Om betydelselån hade placerats i kategorin *analogi* hade den blivit mycket större, omfattande mer än 40 procent av betydelseförändringarna 1940_2000. I stället delas betydelselån upp i andra typer, eftersom svenskspråkiga troligtvis uppfattar det som om förändringsprocessen har ägt rum på svenska. Malmgren påpekar att gruppen *specialisering* är stor i den engelska men obetydlig i den svenska undersökningen; troligen beror detta på att många av specialiseringarna är av fackspråklig karaktär i Warrens studie. Han efterlyser också gruppen *generalisering* i Warrens kategorisering och föreslår att den eventuellt skulle kunna ligga som en undergrupp till metaforer (Malmgren 2005:31_36). Resultaten i Malmgrens undersökning visar att fördelningen är: *metafor* (81), *metonym* (17), *specialisering* (5), *implikation* (3) och *övriga* (29) (2005:36).

Några andra svenska arbeten om betydelseförändringar som är värda att nämna, även om de inte tas upp närmre här, är Lagervall (1997), Nilsson (2000), Lundbladh (2001), Jonsson (2003) och Lorentzi (2005).

2.2.2. *Metaforer*

Metaforisk förändring är den vanligaste formen av omvandlingsprocess vid bildandet av nyord, därför tar jag nedan upp det mest relevanta inom tidigare metaforforskning för denna studie. Forskningen om metaforer är oerhört omfattande och svåröverskådlig. Fram till 1970-talet fanns det ca 3000 arbeten om metaforer gjorda de senaste tre hundra åren. Tjugo år senare publicerades två bibliografier omfattande inte mindre än 7000 arbeten om metaforer skrivna mellan 1970 och 1990 (Stålhammar 1997:7, 187). Under avsnitt 3.4 tas flera av författarnas arbeten upp mer detaljerat under klassificering av betydelseförändringar.

Metaforforskningen har påverkats radikalt av Lakoff & Johnson (1980, nytryck 2003) där de utvecklar teorin om *konceptuella metaforer* inom den kognitiva semantiken. De menar att det konceptuella systemet vi använder när vi tänker och handlar är metaforiskt till sin natur (2003:3). Våra grundläggande kulturella värderingar märks i språket genom hur vi bildar metaforer (2003:22). Den konceptuella metaforen TIME IS MONEY är t.ex. relativt ny. Den har tillkommit under industrialismen och finns absolut inte i alla kulturer. Denna övergripande metafor TIME IS MONEY strukturerar vårt dagliga liv på ett djupgående sätt genom att vi upplever *tid* på ett liknande sätt som *pengar* – som att det är en värdefull vara eller en begränsad resurs. Detta visar sig språkligt genom att metaforer som handlar om *tid* lånar drag från domänen *pengar*, som i *I don't have the time to give you; How do you spend your time today; That flat tire cost me an hour* osv. Det sker alltså en projicering eller en s.k. *domänmappning* av konceptuella element och termer från en erfarenhetsdomän till en annan (2003:8). En argumentation kan beskrivas med metaforer som *Your claims are indefensible; He attacked every weak point in my argument*. De struktureras då efter och korresponderar med domänen *krig* under den övergripande metaforen ARGUMENT IS WAR (2003:4, 80). Det finns också konceptuella metaforer som är mer värdemässigt orienterade till sin natur, som UP IS GOOD - DOWN IS BAD > HAPPY IS UP - SAD IS DOWN, som märks i exemplen *I'm feeling up - I'm feeling down* (2003:15,). I efterordet från nytrycket 2003 kan man läsa om hur författarnas kognitiva metaforteorier har vidareutvecklats under det tidiga 1990-talet, speciellt av Lakoff, men även av andra forskare. Den kompletterande forskningen visar att våra mest grundläggande föreställningar _ inte bara om tid, utan också om händelseförlopp, orsakrelationer, moraliteter, uppfattningar om självet, m.m. _ nästan helt och hållet struktureras genom utarbetade och genomtänkta system av meta-

forer. I den politiska retoriken om moral och etik i USA finner man t.ex. den övergripande metaforen *The Nation as a Family* (2003:249-251). Stålhammar (1997) har gjort en undersökning om metaforenas mönster i fackspråk och allmänspråk. De allmänna metaforena är liksom de fackspråkliga kollektiva och kognitiva (informationsrelaterade) medan de skönlitterära verkar vara individuella och emotiva (upplevelseskapande). Fackspråksmetaforer är ofta medvetet skapade och verkar uppstå ur ett förklaringsbehov. De har en heuristisk (problemlösande) funktion där nytt vetande skildras med gamla ord (1997:33_35). Metaforen påverkar vårt sätt att tolka och uppfatta verkligheten genom den erfarenhetsdomän metaforen hämtas från (1997:185, jfr Lakoff & Johnson 2003:10). Ett exempel är immunologin som får oss att se kroppen som krigförande mot sjukdomar genom metaforer som ”mördarceller” och ”immunförsvar”. Stålhammar visar att översättning av metaforer mellan olika språk inte är så enkel, även om länderna ligger nära varandra både kulturellt och språkligt (som t.ex. engelska_svenska), utan språkets inneboende egenskaper spelar också en väsentlig roll (Stålhammar 1997:32_33, jfr Malmgren ovan och diskussionen om *ikon* i avsnitt 4.3.1 nedan).

Konventionaliserade (etablerade) metaforer har av tradition ofta räknats som bokstavliga eller döda, det vill säga de har förlorat förbindelsen med sin ursprungliga betydelse. Svanlund (2001) har gjort en semantisk undersökning om graden av bildlighet i etablerade svenska vikt- och tyngdmetaforer. Genom uträkningar med statistiska formler och ett omfattande empiriskt material från Språkbanken, jämförs den närkontext metaforen används i genom s.k. *signifikanta kollokat* och därmed bestäms graden av bildlighet (2001: appendix B). Ju mer bildlighet en metafor har desto mer anknyter den till ursprungliga betydelsen i källdomänen och blir också lättare att förstå (2001:14). Ett bra exempel på stark bildlighet finner vi hos den abstrakta metaforen *balansen* nedan. Genom att *hålla* används som funktionsverb framför *balansen* blir det lätt att associera den abstrakta metaforen till kroppslig *balans* (källdomänen) och därigenom bevisas en stark bildlighet (2001; 98_100, 305).

(622) César **förlorar aldrig fotfästet** i sitt skapande. Han ser konsten som ett hantverk snarare än en genialitet – omdömet överlåter han till andra. Möjligen är det hans toscanska påbrå, någonstans mellan jorden och Michelangelo, som hjälper honom att hålla **balansen**.

(Svanlund 2001:305)

Svanlunds undersökning visar att tyngdmetaforer generellt uppvisar starkare bildlighet än viktmetaforer (2001:324). De undersökta konventionaliserade metaforerna visar mindre bildlighet än nya metaforer men de saknar inte bildlighet, avslutar Svanlund (2001:350).

Ekberg (1993) studerar betydelserelationer hos det polysema lexemet *ta*. Hon argumenterar, liksom Svanlund ovan, för att det finns fler semantiska betydelsekomponenter kvar vid metaforisering och grammatikalisering än vad man av tradition har ansett. Med verbet *ta* i frasen *ta pennan* avser man en fysisk aktivitet i den ursprungliga konkreta betydelsen, dvs. en serie moment som innebär att man 'fysiskt greppar och för pennan mot sig för att till sist besitta den'. Men i frasen *ta lärdom* används *ta* metaforiskt, den person som *tar lärdom* i en metaforisk betydelse drar lärdomen till sig eller besitter den, dvs. det betecknar en abstrakt (mental) företeelse där det finns flera gemensamma betydelsekomponenter (s.k. *radiala betydelsestrukturer*) kvar vid den metaforiska överföringen från källdomänen till måldomänen, menar Ekberg (1993:105_108, 112_113).

3. Material och metod

I detta kapitel presenteras material och metod för excerperingen av nyord samt utformningen av frågeformuläret i undersökningen. Vidare presenteras informanterna i grupper efter ålder och kön. Slutligen utvecklas diskussionen från kapitel 2 om indelningen av betydelseförändringar. Kapitlet har både en redovisande och teoretiskt diskuterande form.

3.1. Material

Urvalsmaterialet kommer från publicerade skrifter om nyord. Materialet i denna undersökning kommer dels från NO som innehåller 2000 nyord huvudsakligen från 1985_2000, dels från tidskriften Språkvård (2001–2007) där det i ett nummer per år publicerats svenska nyord i en lista, under åren totalt 304 nyord. Sammanlagt utgör urvalet i denna undersökning 53 excerperade ord ur 2304 nyord, alltså ca 2,3 procent av de publicerade nyorden 1985_2007.

3.2. Urvalskriterier för excerpering av nyord

För att välja ut lämpliga ord till en undersökning kan man ställa sig frågan: Vilken sorts ord bör den innehålla? För att just denna undersökning ska bli intressant och givande, när det gäller informanternas svar, har jag strävat efter att orden inte ska vara okända för det stora flertalet informanter. Därför har jag ställt upp tre övergripande kriterier för excerperingen av nyord. Nyorden i frågeformuläret ska vara: *allmänspråkliga* (inga facktermer eller lokala ord), *aktuella* (inga modeord och tillfälliga sammansättningar) och *etablerade* (återfinnas i NEO, SAOL eller Språkbanken [se bilaga 2]). Några exempel på nyord som har sorterats bort är tidsbundna modeord som *utlasade*, *gorbomani* och *jobbklubbar*. Exempel på facktermer (ekonomiska nyord) som har sorterats bort är *finans-* och *optionsvalpar*, *down-sizing* och *outplacementkonsult* eller

sjukvårdens *lättintensiva akutvård*. Nyord som har bedömts som lokala eller dialektala och därigenom valts bort, är t.ex. *fundis*, *tagga ner* och *pretto*. Liksom tillfälliga sammansättningar som *takej* (tack och hej). Efter en grovsortering av hela nyordsmaterialet enligt kriterierna ovan fanns ungefär en fjärdedel av ursprungsmaterialets nyord kvar för excerpering enligt metoderna i avsnitt 3.3 nedan.

3.3. Urvalsmetod för excerpering av nyord

När man ska välja ut specifika ord finns det alltid en viss risk för subjektivitet. För att minimera det subjektiva inslag som den intuitiva språkkänslan ändå utgör, finns det olika metoder att ta hjälp av.

Den metod som varit mest passande i detta fall innebär att nyorden ska fördelas jämnt i specifika ämnesområden. Förutom kriterierna ovan är detta den primära urvalsmetoden. Sorteringen av nyord i ämnesområden är inspirerad av tidigare undersökningar av liknande slag av Stålhammar (2003:15) och Lund (1994:4–19). Deras ämnesområden har reviderats en aning för att bättre passa denna undersöknings förutsättningar. TEKNIK har t.ex. utökats till två ämnesområden kallade DATA-TEKNIK respektive ÖVRIG TEKNIK OCH VETENSKAP. Ämnesområdena redovisas i tabell 3.1 nedan. För en fullständig lista över nyorden sorterade under ämnesområden se bilaga 1.

En kompletterande metod för excerpering har varit att om möjligt att finna fem ord i varje ämnesområde. För att få spridning på de fem orden har jag strävat efter att finna tre substantiv, ett verb och ett adjektiv i varje område. Dessa är de tre största grupperna i de öppna ordklasserna. Fördelningen med så många fler substantiv beror på att bland nyord är de den överlägset största gruppen. Formorden (prepositioner, subjunktioner, pronomen m.fl.) lämnas helt utanför denna undersökning, då de är ganska ovanliga som nyord (Malmgren 2005:30). Detta lyckades dock inte helt och i tabell 3.1 nedan presenteras fördelningen över ordklasser för varje ämnesområde. Det finns bara ett adjektiv i hela studien (*genmanipulerad* i ÖVRIG TEKNIK OCH VETENSKAP). Verben är mer vanligt förekommande än adjektiv.

Anledningen till att det bara finns fyra nyord i områdena NÖJE OCH KULTUR och ÖVRIGT är att precis före tryckning av frågeformulären sorterades ytterligare två ord bort enligt kriterierna ovan. Det ena ordet var *rondellhund*, som bedömdes som aktuellt för två somrar sedan. Det andra ordet var *bötning*, som verkade vara ett lokalt ord (göteborgskt).

Det sista ämnesområdet, ORD MED NY ANVÄNDNING, omfattar dubbelt så många nyord som de andra. Det beror på att betydelseförändringar kommer att behandlas närmre i avsnitt 4.3 och då behövs fler ord för detta syfte.

TABELL 3.1. Ämnesområden och fördelning av nyord i öppna ordklasser tillhörande undersökningens del A eller B (baserad på bilaga 1).

Del	Nr	ÄMNESOMRÅDE	Subst.	Verb	Adjektiv	Summa
A	1	DATATEKNIK	3	2	–	5
A	2	ÖVRIG TEKNIK OCH VETENSKAP	3	1	1	5
A	3	NÖJE OCH KULTUR	4	–	–	4
A	4	MILJÖ	4	1	–	5
A	5	SPORT OCH FRITID	5	–	–	5
A	6	FAMILJ OCH SAMHÄLLE	5	–	–	5
A	7	MAT	4	1	–	5
A	8	MEDICIN	4	1	–	5
A	9	ÖVRIGT	3	1	–	4
B	10	ORD MED NY ANVÄNDNING	8	2	–	10
SUMMA			43	9	1	53

Ålander (1999:2–4) har valt en annan metod för excerpering av nyord, genom att utgå från ett bestämt antal ord per undersökt år, varav hälften har haft belägg i lexikon som NEO och SAOL. Denna metod har enbart använts sekundärt i min excerpering, och då som en strävan efter en relativt jämn fördelning över nyorden i fem tidsintervaller (se bilaga 8 för nyorden i kronologisk ordning).

Ett annat tillvägagångssätt vore att som Warren (1992:151–155) ta ut orden med hjälp av ett förutbestämt system med nedslag i bestämda lexikon. Då kan man t.ex. välja vart tionde ord, och börja med första ordet på bokstaven A, det andra på bokstaven B och så vidare. Men i detta fall har inte metoden varit användbar, eftersom en del av de publicerade nyorden i materialet vid genomgång bedömts som att de faller utanför de uppställda kriterierna ovan. Nedslagen kan t.ex. hamna på ett nyord som intuitivt känns gammalt och oanvänt eller verkar vara en mer genuin fackterm och det gör metoden olämplig i just denna undersökning.

Trots strävan efter en objektiv excerperingsmetod i urvalet enligt ovan, måste man räkna med en viss subjektivitet, då det till sist sker ett personligt val. Detta gäller kanske i synnerhet ämnesområde ÖVRIGT

som innehåller ord jag av olika anledningar sorterat ut ur andra ämnesområden, men fortfarande är intresserad av att undersöka.

3.4. Informanter

I undersökningen ingår tre huvudgrupper; en högstadielklass från Nya Påvelundsskolan i Älvsborg, en gymnasieklass från Sigrid Rudebecks gymnasium och till sist en vuxengrupp 25–75 år.

Informanterna har delats upp i kön (M och K) och i fyra åldersgrupper: högstadiet (H), gymnasiet (G), vuxna 25–50 år (V1) och till sist vuxna 51–75 år (V2). Den sista uppdelningen av vuxengruppen har gjorts för att bättre kunna studera eventuella skillnader inom gruppen, då hela vuxengruppen spänner över 50 år tillsammans. Det finns alltså åtta grupper allt som allt.

Det bör poängteras att deltagarurvalet inte svarar mot den svenska språkgemenskapen i genomsnitt. Deltagarna är överlag ganska starka i svenska. Det finns bara en informant med svenska som andraspråk, resterande informanter har svenska som modersmål. De deltagande skolorna ligger betygsmässigt över landets genomsnitt (17–23 procent högre enligt Skolverkets rapport SIRIS 2006). Bland de vuxna har det stora flertalet en akademisk examen. Detta faktum kan ses som en svaghet om man vill jämföra tendenser rent generellt i vår svenska språkgemenskap, men det gör grupperna sinsemellan väl jämförbara och kan vara en fördel i undersökningen.

Informanterna har lämnat uppgifterna anonymt men kryssat för kön och ålder. Fördelningen redovisas i tabell 3.2 nedan.

TABELL 3.2. Åldersgrupper och könsfördelning på informanter

Ålder/Kön	Högstadiet	Gymnasiet	Vuxna 25–50 år	Vuxna 51–75 år	Summa:
Kvinnor	8	14	11	6	39
Män	10	6	4	7	27
Summa:	18	20	15	13	66
Ålder	Ungdomar		Vuxna		
Summa:	38		28		66

I undersökningen är det en något ojämn fördelning av informanter i ålder och kön, det hade gett mer jämförbara resultat om grupperna varit exakt lika stora. Men för att åstadkomma detta hade enbart 32 av 66 frågeformulär kunnat användas och det bedömdes som att fördelarna i

resultatmässig säkerhet med fler svar ändå övervägde de lika stora grupper hade kunnat ge.

3.5. Frågeformulärets utformning

Frågeformuläret innehåller frågor om hur ofta informanterna träffar på och använder nyorden samt hur väl de förstår ordens betydelse (se frågeformulärets förstasida i bilaga 3). Den metod som har använts för att fylla i nyordets betydelse kallas *fria svar*, dvs. informanten formulerar själva ordets betydelse. För de övriga frågorna finns förbestämda svarsalternativ att kryssa i. Denna metod har tidigare använts av Ålander (1999) och Frick & Malmström (1983). Orden presenteras här utan kontext, liksom i Ålander (1999) men till skillnad från Frick & Malmström (1983).

I denna undersökning är det mest relevant att be informanterna ge betydelsen med egna ord, även om det blir något svårare än om man har färdiga svarsalternativ att kryssa för. Orsaken till detta är att jag inte vill styra eller begränsa svaren om nyordens betydelse, vilket hade blivit fallet om jag konstruerat färdiga svarsalternativ. Enligt Josephson (Frick & Malmström 1983:161) ökar andelen riktiga svar vid *flervalstest* med hela 30 procent jämfört med när informanten själv får förklara betydelsen med egna ord. Testresultaten blir också bättre om orden som undersöks placeras i en meningssammanhang, men skillnaderna är inte lika stora som vid flervalstest. Cassirer har också dragit slutsatsen att fria svar är svårare, då de förutom igenkänningsförmåga ställer krav på formuleringsförmåga och aktiv ordförståelse (1977:64). Detsamma gäller ord presenterade utan kontext, de är mindre realistiska, menar Cassirer, då ord naturligt omges av kontext i vårt skrift- och talspråk (1977:68). Men om man vill ha reda på *hur* folk förstår eller inte förstår ett ord är ändå test med fria svar att föredra, då inga svar blockeras av färdiga svarsalternativ som ibland också kan vara vilseledande (Josephson 1982:35–39). En annan fördel är den minskade risken för att testresultaten ska kunna påverkas (medvetet eller omedvetet) genom själva utformandet av svarsalternativ eller meningssammanhang (jfr Cassirer 1977:67). Och det finns inte heller någon risk för felmarkeringar eller felaktiga svar p.g.a. misstag, som annars kan ske när informanterna kryssar för färdiga svarsalternativ gällande betydelsen.

Hela formuläret omfattar 53 nyord. De första 43 orden står under en rubrik kallad *Del A: Nyord (helt nya ord och lånord)*. För att informanterna inte ska få extra hjälp av ämnesområdena kommer orden i alfa-

betisk ordning, de börjar med *backpacker* och slutar med *växthus-effekten*. De sista tio orden i undersökningen står under rubriken *Del B: Ord med ny betydelse och användning* och efter varje nyord finns ett förtydligande inom parentes, så att informanten inte anger den äldre betydelsen. Efter nyordet *ikon* står det t.ex. (*inte helgonbild*).

3.6. Bedömning av förståelse

När förståelsen ska bedömas, delas svaren upp i tre kategorier, för en lite mer nyanserad bild. Kategorierna är ”rätt svar”, ”delvis rätt svar” eller ”fel svar”. Denna metod har både Ålander (1999) och Frick & Malmström (1983) använt sig av tidigare. Förklaringen jämförs med NO och språklistorna Språkvård (2001–2007). I svårare fall tas även hjälp av andra lexikon (NEO och SAOL).

För ”rätt svar” ska informanterna ha svarat att de helt säkert vet (eller tror sig veta) vad nyordet betyder och ge en godtagbar förklaring.

För ”delvis rätt svar” ska informanterna ha svarat att helt säkert vet (eller tror sig veta) vad nyordet betyder och ger en förklaring som antingen är *vag* eller delvis riktig. Vagheten kan t.ex. bestå av att man ger en mer generell förklaring än det tänkta svaret (t.ex. *hiv* = ”sjukdom”) eller att man tonar ner ordets karaktär (t.ex. *djurrättsaktivist* = ”person som bryr sig om djur”) (jfr Ålander 1999:5).

För ”fel svar” krävs att svaret är en uppenbar feltolkning eller att informanterna antingen har svarat att de inte vet vad ordet betyder eller har lämnat frågan obesvarad. När frågan är obesvarad räknas den som om informanten fyllt i ”vet ej”, för att kunna urskilja hur stor del av felen som är rena missuppfattningar och feltolkningar.

För nyordet *ikon* finns det två godkända svar: ’grafisk symbol på bildskärm’ och ’kultfigur, portalgestalt’ (NO). Men för nyordet *mus* godkänns enbart betydelsen ’musliknande pekdon vid datorarbete’ (NO). Här borde jag ha tänkt på att det finns ytterligare en möjlig tolkning av *mus*. Flera informanter har nämligen förklarat betydelsen som en synonym för ’kvinnligt könsorgan’. Men detta svar godkänns inte eftersom det är en gammal betydelse och det kunde ha undvikits om jag skrivit (*inte djur eller kvinnligt könsorgan*) efter nyordet. För *nörd* godkänns förutom betydelsen ’person som verkar lite bortkommen, ofta på grund av ett enda uppslukande intresse för t.ex. datorer’ (NO) också ’enkelspårig och löjeväckande person, tönt’ (SAOL).

För substantivet *frossa* ’överflöd, frosseri’ skulle jag ha tänkt på att man kan tro att jag söker förklaring på det sedan länge etablerade verbet

frossa 'äta glupskt och omåttligt' då de båda är helt lika grafiskt. En del informanter har också svarat i verbform, vilket jag godkänner. Men tack vare denna miss har jag även funnit exempel på en utvidgning av betydelsen i verbform som jag redovisar i avsnitt 4.3.1.

Avslutningsvis vill jag ta upp något en informant gjorde mig uppmärksam på, nämligen att verben ibland kan vara svårare att förstå än motsvarande substantiv (t.ex. *mikra* istället för *mikro*). *Mikra* är ett ord som inte har en typisk svensk stavning med dubbla konsonanter efter kort vokal. Hade det stavats "mickra" eller "micra" hade det kanske varit lättare att förstå i skriven text? Ordet *manga* kan ha råkat ut för en liknande fonetiskt misstolkning om man läser ng-ljudet på samma sätt som i "många" alltså [ma_a].

3.7. Klassificering av semantisk förändring

Jag kommer alltså att arbeta med de lexikala semantiska förändringarna och försöka kategorisera den språkliga förändringsprocessen genom klassificering i olika typer. Detta arbetssätt utgår som sagt historiskt från Sterns klassificeringssystem (1931) och är vidareutvecklat bland annat av Warren (1992) och Malmgren (2005). Jag tar enbart upp de fem största typerna som är aktuella för denna studie. Nedan definieras termerna, genom att jag kort förklarar hur de används här, och det redogörs för tidigare forskares definitioner och hur jag i stora drag förhåller mig till dem.

3.7.1. Metafor

En *metafor* ser jag som en överföring av betydelse genom *likhet*, ofta (men inte alltid) från ett ords mer konkreta betydelse till en mer abstrakt betydelse och i allmänhet genom en ny användning i ett nytt semantiskt område (en s.k. betydelsedomän). Malmgren hänvisar till metafor i traditionell betydelse genom *likhet* (2005:31). Warren talar om en utvidgning (*extension*) av betydelsen för metaforen genom likhet med en eller flera av ursprungsordets egenskaper (1992:73_79). En metafor skapas som sagt ofta genom att ett uttryck används med ny betydelse inom ett nytt område. En av den kognitiva semantikens grundteser är att människans fysiska förhållande till sin omgivning är grundläggande för all tolkning av abstrakta företeelser (jmf Stålhammar 1997:145). En

rumslig (fysisk) källdomän används till exempel för det metaforiska uttrycket *börsen faller* i måldomänen *kapital*.

Svanlund diskuterar metaforens dubbelhet som *domänmappning* och menar en sammanlänkning av två begreppsområden (2001:13-16). Avståndet och olikheterna mellan domänerna brukar också ses som definierande för metafor visavi metonym. Metonymi uppfattas ofta som ett namnbyte inom en domän, som när t.ex. upphovsmannen används för att beteckna verket i *det är stimulerande att läsa Strindberg*. Metaforik sägs kräva större avstånd mellan domänerna. Och Svanlund betonar att vi bör vänta oss både *likhet* och *olikhet* mellan ett uttrycks användning i den konkreta källdomänen och dess metaforiska användning i den ofta mer abstrakta måldomänen (2001:23).

Ekberg talar inte uttryckligen om *likhet* i den kognitiva semantiken, utan om *gemensamma betydelsekomponenter* (radial betydelsestruktur) mellan metaforen i måldomänen och ursprungsordet i källdomänen (1993:107). Svanlund menar att det är problematiskt att beskriva likheten som likhet mellan vissa egenskaper mellan käll- och måldomän, snarare bör detta att de delar vissa *drag*, dock alltid på ett abstraherande plan, ligga som grund för metaforiken (2001:21).

Jag utgår från att vi förstår metaforer genom vår kognitiva förmåga även om jag inte använder mig av typiska kognitivt semantiska begrepp eller teorier i redovisningen av betydelseförändring. Jag använder mig för enkelhetens skull av begreppet *likhet* i en mer traditionell mening (liksom Warren och Malmgren) när jag diskuterar metaforer även om jag i sak naturligtvis håller med Svanlund (2001:23) om att metaforer också kräver en viss olikhet.

3.7.2. *Metonym*

En *metonym* ser jag som ett *samband* genom relationer mellan ordets ursprungliga betydelse och dess nya: t.ex. del-helhet, plats-objekt, aktör-aktivitet. Malmgren (2005:32) ger ett exempel med ordet *vimla*, som är metonymiskt uppkommet genom konstruktionsväxling ur uttrycket *det vimlade av människor*, som numera kan användas i ett sammanhang som *massor av folk vimlade i foajén*. Warren beskriver också en *metonym* som att den har ett samband med det som det lånar betydelsen av. Denna förbindelse (*relation*) beskrivs genom sambandet (*ground*) mellan den nya betydelsen (*tenor*) och den gamla (*vehicle*). Om man t.ex. säger att *The kettle is boiling* 'kannen kokar' menar man inte bokstavligen att

kannan kokar utan egentligen att *vattnet* i *kannan* kokar. *The kettle* har då genomgått en metonymisering (Warren 1992:67):

NOVEL REFERENT (tenor) Something that	RELATION (ground) is in	GIVEN ELEMENT (vehicle) the kettle
--	----------------------------	---------------------------------------

Dessa termer används också ofta för beskrivning av metaforens förändringsprocess (jfr Svanlund 2001 och Stålhammar 1997). Warren menar att både *metonym* och *metafor* utvidgar betydelsen och skapar polysema ord. Hon ger också ett bra exempel på hur man kan skilja dem åt (förenklat återgivet här): Metonymic extension of *silver*: ”That which (*tenor* novel referent) is made of (*ground* relation) silver (*vehicle* old referent).”. Metaforic extension of *silver*: “That which (*tenor* novel referent) is like (*ground* relation) silver (*vehicle* old referent)” (Warren 1992:129). Stålhammar verkar något överraskande räkna metonymer som undergrupp till metaforer (1997:16), vilket inte jag håller med om. Svanlund menar att metonymi är ett namnbyte inom samma domän (2001:23), men det riskerar att bli lite vagt då frågan är vad som ska räknas som en domän. Jag ansluter mig i alla fall definitivt till Warrens och Malmgrens synsätt.

3.7.3. Implikation

En *implikation* ser jag som en logisk slutledning beroende på tidigare språkliga och kulturella kunskaper. Termen kommer från *implicature* i filosofen H.P. Grice arbete *Logic and Conversation* från 1974 (Warren 1992:51). En *implikation* kan alltid samexistera med den ursprungliga eller bokstavliga betydelsen. Ett exempel Warren tar upp är uttrycket *in deep water* ’på djupt vatten’ och menar att den underförstådda kontexten är att *in deep water where one does not reach the bottom* ’på djupt vatten där man inte når botten’ (*implying sense/antecedent*) och då medför det den logiska slutsatsen att det är ’en svår situation’ *in a difficult situation (implication/consequent)*. Malmgren illustrerar hur en *implikation* fungerar genom exemplet *omedelbar(t)* vars ursprungliga betydelse är ’utan mellanled eller omvägar’ (Malmgren 2005:31). Efter som det går snabbare utan omvägar blir den logiska slutsatsen (*implikationen*) att *omedelbart* också betyder ’genast’.

3.7.4. *Specialisering och generalisering*

Med specialisering avser jag en betydelseförändring som innebär ökat betydelsedjup och minskat betydelseomfång. För mig är det motsatsen till *generalisering*, dvs. när uttrycket ökar i extensionsbredd och minskar i intensionsdjup. Specialiseringen bildar alltså en hyponym till en redan befintlig hyperonym. Warren (1992:41) ger ett exempel på specialisering (*particularization*) genom hyponymen *yellow card* 'gult kort' och visar att det fortfarande refererar till hyperonymen *gult kort* (det är faktiskt fortfarande ett gult kort) men det är en speciell typ av *gult kort* som avses, nämligen det *gula kort* domaren tar upp på en fotbollsmatch när han officiellt varnar en fotbollsspelare för deras oönskade handlingar i matchen. Malmgren (2005:32) exemplifierar specialisering med nyordet *attityd* som ursprungligen betyder 'inställning, uppträdande' men i sin nya form avser 'tuff inställning, tufft uppträdande'. Ordets betydelseomfång har även här minskat och dess betydelsedjup har ökat.

3.7.5. *Analogi*

Med analogi avser jag betydelselån och ord vars betydelse har förändrats i enlighet med ett annat ord eller en annan grupp ord som är besläktade morfologiskt eller syntaktiskt. Exempel på analogi tar Malmgren upp i den nya betydelsen av *golv* 'lägsta nivå, undre gräns' som kan ha utvecklats i analogi med den nya betydelsen av *tak* 'övre gräns' (Malmgren 2005:44). Warren (1992:104) ger exempel på analogi genom inlåning från främmande språk med engelskans *black mist* som kommer från japanskans *kuro kiri* 'corrupt business and political practice'. Ett annat exempel på analogi ger Warren med engelskans *white hole* 'hole in the universe which makes matter appear' som har uppstått genom analogi med antonymen *black hole* 'hole in the universe which makes matter disappear' (1992:104). I avsnitt 4.3 diskuterar jag om vissa analogier (speciellt inlånade nyord) ska ses som mer homonyma än polysema nyord, alltså med svagt betydelsesamband. Det beror på att analogierna har visat sig vara svåra att förstå för informanterna. Vissa av nyorden med betydelseförändringar verkar behöva läras in på samma sätt som ett helt nytt ord. Det är alltså svårt att lista ut nyordets betydelse genom det redan befintliga "äldre" ordet, detta gäller t.ex. för *fet*, *suga* och *äga frågan* (se avsnitt 4.3.2).

4. Redovisning och diskussion av resultat

I undersökningen har alltså 66 informanter deltagit och svarat på fyra frågor vardera om 53 ord. Det blir ett underlag på 13 992 svar. Hälften av frågorna handlar om användning av nyorden och hälften om ordförståelse. Det finns enstaka frågor där informanterna har missat att fylla i svaren, men svarsprocenten är ändå hög med 99,5 procent ifyllda svar.

Det lättaste sättet att redovisa svaren är att diskutera dem i stora drag i uppsatsen och kommentera speciellt intressanta företeelser mer specifikt. Redovisningen nedan består av sammanfattande tabeller och diagram. För den som vill studera resultaten i detalj finns det fullständiga grundtabeller som bilagor (nummer 4–10).

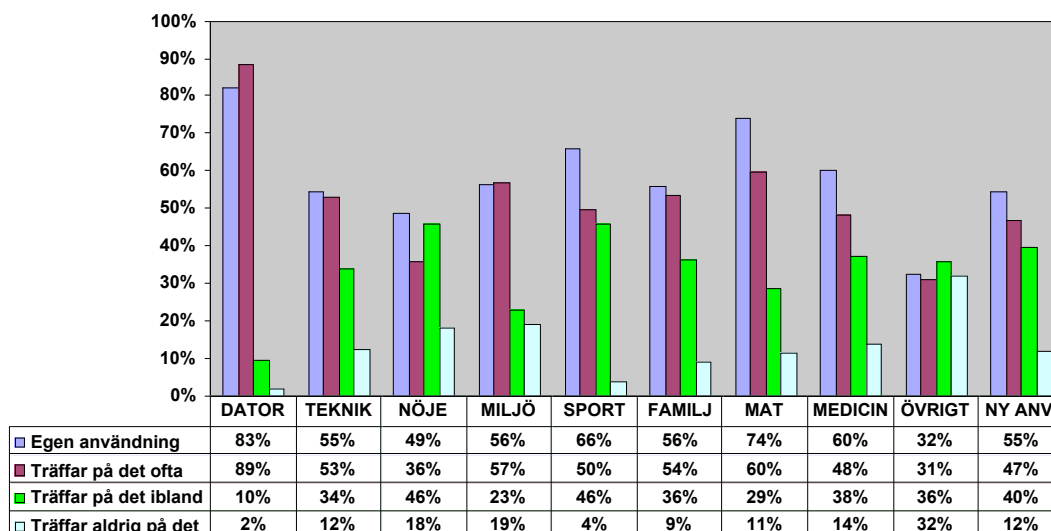
Kapitlet är uppdelat i tre avsnitt. Det första behandlar användningsfrekvens, det andra ordförståelse och det tredje semantiska förändringar hos nyord. De i förväg uppställda hypoteserna kommer att ställas mot redovisade resultat och antingen verifieras eller falsifieras allteftersom.

4.1. Användning av nyord

I stora drag visar resultaten att de undersökta nyorden både träffas på och används relativt ofta. Informanterna träffar sammantaget på nyorden *ofta* (52 %), *ibland* (34 %) eller *aldrig* (13 %). De använder själva i genomsnitt 59 procent av de undersökta nyorden (se bilaga 7).

Diagram 4.1 nedan visar en översikt över ämnesområdena och hur *ofta* informanterna träffar på respektive själva använder nyorden.

DIAGRAM 4.1. Jämförelse mellan egen användning och hur ofta man träffar på nyordet (baserad på bilaga 6 och 7).



Informanterna använder själva flest nyord inom ämnesområdena i fallande ordning: DATATEKNIK, MAT, SPORT OCH FRITID, MEDICIN, MILJÖ, FAMILJ OCH SAMHÄLLE, ÖVRIG TEKNIK OCH VETENSKAP, NY ANVÄNDNING, NÖJE OCH KULTUR och ÖVRIGT. Det är en stor skillnad i användningsfrekvens mellan de olika ämnesområdena. I DATATEKNIK använder informanterna själva 83 procent av nyorden jämfört med bara 32 procent i ÖVRIGT. Bland de enskilda orden finns det också stora frekvensskillnader (se bilaga 4, 5, 8) och jag går igenom dem med högst och lägst användningsfrekvens närmre nedan.

De fem nyord som informanterna träffar på mest är *hemsida* (97 %), *mejl* (97 %), *växthuseffekt*, (96 %), *chatta* (95 %) och *euro* (94 %). De ord informanterna själva använder mest är *mejl* (98 %), *lösgodis* (95 %), *hemsida* (93 %), *chatta* (91 %) och *hiv* (89 %). Tre av nyorden finns med i båda grupperna (*mejl*, *hemsida* och *chatta*). *Lösgodis* och *hiv* används tydligt mer av informanterna själva, medan *euro* och *växthuseffekten* oftare träffas på i andra sammanhang.

De fem nyord informanterna träffar på minst är *minnespinne* (12 %), *deponi* (14 %), *etnomusik* (18 %), *sars* (21 %), och *snippa* (22 %). De ord informanterna själva använder minst är *minnespinne* (12 %), *äga frågan* (16 %), *etnomusik* (21 %), *deponi* (21 %), och *bokstavsborn* (24 %) Det finns en korrelation mellan hur ofta man träffar på respektive hur mycket man själv använder nyorden. Tre av fem ord finns representerade i båda grupperna. Det finns också enstaka tydliga skillnader

mellan könen i användningen, 92 procent av kvinnorna använder t.ex. själva *ciabatta* jämfört med 48 procent av männen. Omvänt gäller *fallskärm*, där 74 procent av männen uppger att de själva använder nyordet jämfört med 38 procent av kvinnorna.

Att området ÖVRIGT (*minnespinne, nörd, snippa* och *äga frågan/problem*) är det som informanterna träffar på minst ofta är kanske inte så underligt, med tanke på att det är nyord som valts ut speciellt för att de är intressanta att studera.

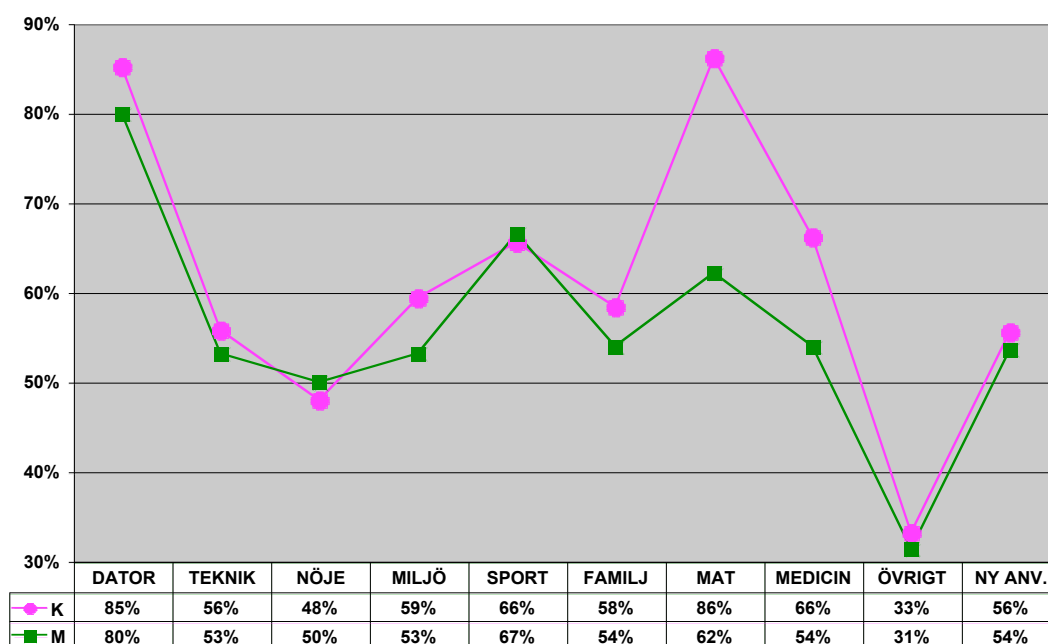
4.1.1. Hypotes 1 versus resultat

Hypotes 1: Det finns ingen skillnad i användning av nyord beroende på kön.

Att det finns enstaka skillnader mellan mäns och kvinnors användning av nyord såg vi ovan, men hur ser det ut mer generellt?

Kvinnor är något mer benägna att använda sig av nyord med 61 procent jämfört med männens 56 procent. Det skiljer alltså 5 procentenheter i användning. Om man går igenom ämnesområdena ett efter ett och studerar skillnaderna där, är det enbart i ämnesområdet MAT som någon större skillnad syns (se diagram 4.2 nedan).

DIAGRAM 4.2. Egen användning av nyord i ämnesområden beroende på kön (baserad på bilaga 6).



I ämnesområdet MAT använder kvinnorna nyorden mer än männen. Det skiljer hela 24 procentenheter mellan könen. Kvinnor använder också nyorden något mer i ämnesområdet MILJÖ (6 procentenheter mer) och MEDICIN (8 procentenheter mer). Männen använder nyorden något mer i två ämnesområden, nämligen i NÖJE OCH KULTUR och SPORT OCH FRITID, men då enbart med två respektive en procent. Men skillnaden kan bero på andra faktorer än kön. I MAT ligger nämligen också de två mellersta åldersgrupperna 24–31 procentenheter högre än de andra (bilaga 7). I just dessa två åldersgrupper utgör kvinnorna med nära 74 procent merparten av informanterna (se tabell 3.2). För att kunna avgöra om det är en könsskillnad eller en ålderskillnad, har jag gjort en jämförelse av de tre ämnesområdena med mest tydliga skillnader (se tabell 4.1 nedan).

TABELL 4.1 Egen användning beroende på ålder och kön (baserad på bilaga 4 och 5).

Anv. ofta	MH	MG	MV1	MV2	M	KH	KG	KV1	KV2	K
MAT	52 %	83 %	80 %	49 %	62 %	73 %	94 %	96 %	67 %	86 %
MILJÖ	38 %	50 %	75 %	66 %	53 %	33 %	56 %	82 %	63 %	59 %
MEDIC.	34 %	67 %	60 %	69 %	54 %	68 %	61 %	71 %	67 %	66 %

Användningen av nyord i ämnesområdet MAT verkar primärt vara en skillnad beroende på könstillhörighet. Men det finns också en tydlig differens i ålder, de två mellersta grupperna har mycket högre resultat än den yngsta och äldsta åldersgruppen. Det kan ge en effekt till kvinnornas favör, som verkar vara könsbunden när den också är påverkad av åldersfaktorer.

I ämnesområdet MILJÖ använder kvinnorna fler av nyorden än männen. De vuxna har betydligt högre resultat än ungdomarna. Det gör att man kan fundera på om åldern är orsaken i detta fall, även om det är i kombination av könstillhörighet.

I ämnesområdet MEDICIN är det också svårt att avgöra om det är en köns- eller ålderstillhörighet som gör skillnaden, men kvinnorna har i de flesta fall högst resultat. Om man ser till de yngsta informanternas användning, skiljer det sig mycket mellan kvinnor och män. Det gör att man i alla fall kan dra slutsatsen att bland de yngsta informanterna verkar det vara en könsrelaterad skillnad.

I alla de diskuterade fallen ovan verkar skillnaderna vara en kombination av orsaker som är både köns- och åldersrelaterade i olika grad (se vidare under avsnitt 4.2.2 där samma problem behandlas i ordförståelse).

Sammanfattningsvis finns det könsvariationer i ämnesområdena MAT, MILJÖ och MEDICIN till kvinnornas fördel, även om de i olika utsträckning verkar samverka med åldersrelaterade orsaker. Men i de flesta av de undersökta ämnesområdena är skillnaderna mellan könen ändå försumbar och kurvorna i diagram 4.2 följer varandra relativt väl. Det gör att jag tycker att man kan dra en försiktig slutsats att hypotesen ändå stämmer. Generellt sett är det ingen större skillnad mellan hur man använder nyord beroende på könstillhörighet, även om det förekommer skillnader i några specifika fall.

4.1.2. Hypotes 2 versus resultat

Hypotes 2: Det finns skillnader i användning av nyorden beroende på ålder.

- a. Yngre informanter träffar oftare på och använder generellt fler nyord än äldre informanter.
- b. Äldre informanter träffar oftare på och använder äldre nyord oftare än yngre nyord och vice versa.

När man undersöker hur ofta informanterna träffar på nyorden är det vuxengrupp 1 (25–50 år) som visar de högsta resultaten. Efter dem följer vuxengrupp 2 (51–75 år), gymnasiet och sist högstadiet. När det gäller hur mycket informanterna själva använder nyorden är resultaten lite annorlunda. Vuxengrupp 1 (V1) använder själva flest nyord, följt av gymnasiet (G), vuxengrupp 2 (V2) och högstadiet (H). De genomsnittliga resultaten i tabell 4.2 nedan visar att vuxna (V) sammantaget använder och träffar på nyord mer än vad ungdomarna (U) gör. Detta var en överraskning och svarar inte alls mot de förväntade resultaten i hypotes 2a ovan.

TABELL 4.2. Användning av nyord i åldersgrupper (procent avrundade i heltal, baserad på bilaga 7).

Ålder	Har träffat på ordet				Använder ordet		
	Ofta	Ibland	Aldrig	%	Ja	Nej	%
H	45	31	25	101	49	51	100
G	54	36	10	100	65	35	100
U	48	34	18	100	57	43	100
V1	63	33	4	100	69	31	100
V2	56	34	10	100	54	46	100
V	60	33	7	100	62	38	100

Enligt hypotes 2b förväntas de äldre informanterna använda fler av de nyord som har funnits längre i vårt språk än de yngre informanterna och vice versa (se bilaga 8). Undersökningen i tabell 4.3 nedan visar lite olika resultat beroende på hur de räknas samman. Om de båda yngre grupperna (U) och de båda äldre (V) slås samman verifieras hypotes 2b. Vuxna visar högre användningsfrekvens för nyord från de fyra första tidsperioderna och ungdomar visar högre användningsfrekvens för nyord från den sista tidsperioden. Men om informanterna delas upp i fyra olika åldersgrupper finns det enstaka fakta som talar mot hypotesen. Gymnasiet har t.ex. högre användningsfrekvens än vuxengrupp 2 gällande nyord från perioden 1980–1984. Vuxengrupp 1 har också högre användningsfrekvens än högstadiet gällande nyord från den sista tidsperioden 2000–2006. Trots detta understödjer ändå de övergripande resultaten hypotes 2b och den kan nog anses verifierad.

TABELL 4.3. Olika åldersgruppers användningsfrekvens för nyord från fem tidsperioder (procent avrundade till heltal, baserad på bilaga 8).

Tidsperiod	1980–1984	1985–1989	1990–1994	1995–2000	2000–2006
Åldersgrupp					
H	34	42	27	54	43
G	54	50	40	66	56
U	44	46	34	60	50
V1	58	67	63	69	51
V2	51	57	60	66	44
V	54	62	62	68	48

Nu ska det påpekas att man knappast kan dra en generell slutsats om att ungdomar använder färre nyord än vuxna baserat på resultaten i denna

studie. Resultaten kan mycket väl bero på att de undersökta nyorden är relativt etablerade och därigenom oftare ingår i ett vuxenspråk. Urvalet av nyord både i NO och i Språkbanken har inte gjorts av ungdomar utan av vuxna. Hade studien gällt nyord som varit genuint ungdomsspråkliga hade resultaten troligen sett helt annorlunda ut. Vissa enskilda ord tyder på detta. Den nya användningen av *fet* uppfattas säkert som ungdomsspråk av många vuxna. Ungdomarna träffar på *fet* (55 %) och använder det ungefär lika mycket själva (50 %). Vuxna träffar på *fet* mindre ofta (43 %) och använder det ännu mer sällan (36 %). Dessa siffror går emot resultaten i hela ämnesområdet NY ANVÄNDNING där *fet* ingår, för där uppger de vuxna informanterna att de träffar på nyorden oftare (60 %) än ungdomarna (38 %), och de vuxna använder själva nyorden mer (60 %) jämfört med ungdomarna (53 %) (se bilaga 4_5, 7). Men som det definierades i avsnitt 1.1.1 avser hypoteserna tendenser för de undersökta nyorden och inte allmänna slutsatser om nyord.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det verkar finnas skillnader i användningen av de undersökta nyorden beroende på informanternas ålder. Men skillnaderna är inte riktigt de förväntade. I tabell 4.2 ser vi att de vuxna överlag använder fler nyord än ungdomarna. Men resultaten visar också att de två grupper som är störst i egen användning av nyord är gymnasiet och vuxengrupp 1 (25–50 år). Informanterna i högstadiet är de som använder minst nyord. I tabell 4.3 ser vi att de vuxna verkar använda lite fler av de äldre nyorden och ungdomarna lite fler av de yngre nyorden. Detta sammantaget falsifierar hypotes 2a och verifierar hypotes 2b.

4.2. Ordförståelse

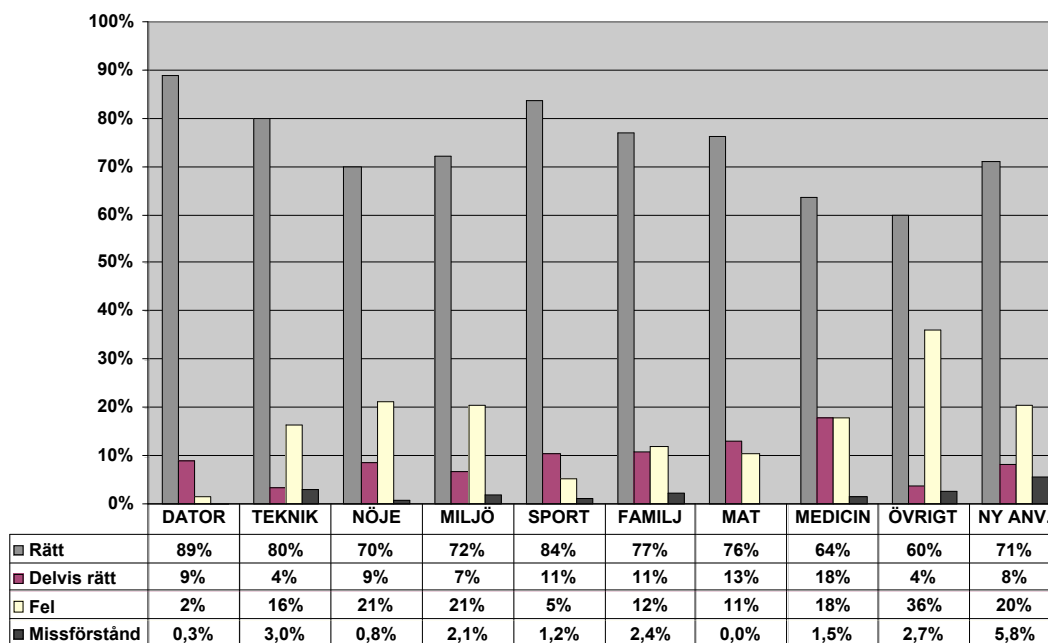
När det gäller ordförståelsen måste man säga att den är mycket hög (se bilaga 9). Procentandelarna rätt svar (74 %), delvis rätt svar (9 %) och fel svar (16 %) visar detta. Missförstånd och feltolkningar är sällan förekommande (2 %), eftersom informanterna har fyllt i att de inte vet svaret på största delen (14 %) av de felaktiga svaren. När det förekom feltolkningar inom ämnesområdet NY ANVÄNDNING skrev speciellt de yngsta informanterna ofta den äldre betydelsen som förklaring.

De fem lättaste orden i ordförståelse (med rätt och delvis rätt svar i procent inom parentes) var *lösgodis* (100 %), *mejl* (100 %), *hemsida* (100 %), *nät poker* (100 %) och *chatta* (98 %). Av dessa ord var det bara *nät poker* som inte fanns med bland de fem vanligaste orden i användningsstudien (avsnitt 4.1). Men det är ett ganska lättförståeligt ord och

det förklarar troligen den höga förståelsen för *nät poker* trots en lägre frekvens (drygt hälften av informanterna använder det eller träffar ofta på det, se bilaga 4, 5 och 8).

De svåraste orden var *deponi* (23 %), *minnespinne* (33 %), *bokstavs-barn* (53 %), *äga frågan* (53 %) och *etnomusik* (58 %). Det märks ett tydligt samband mellan låg användningsfrekvens och svårigheter i ordförståelse. Alla nyorden ovan återfinns också bland dem som träffas på eller används minst (avsnitt 4.1). *Minnespinne* finns också bland de nyord som oftast missförstås. Exempel på informanternas svar som ”stödord”, ”något som får dig att minnas eller komma ihåg vissa saker”, ”pinne för att minnas” och ”minnesmonument”, visar att det är lätt att tro att nyordets betydelse är mer genomskinligt än det i själva verket är.

DIAGRAM 4.4. Ordförståelse för alla informanter i ämnesområden (baserad på bilaga 9).



Om man studerar ordförståelse uppdelad i ämnesområden finns det stora skillnader (diagram 4.4 ovan). Områdena är i fallande ordning från högst resultat i ordförståelse till lägst: DATATEKNIK, SPORT OCH FRITID, MAT, FAMILJ OCH SAMHÄLLE, ÖVRIG TEKNIK OCH VETENSKAP, MEDICIN, NY ANVÄNDNING, NÖJE OCH KULTUR, MILJÖ och till sist ÖVRIGT. Procenten felaktiga svar skiljer sig mycket åt mellan ämnesområdet DATATEKNIK (2 %) och ÖVRIGT (36 %). Andelen missförstånd är lägst i ämnesområdet DATATEKNIK (0,3 %) och högst i NY ANVÄNDNING (5,8 %). Ordförstå-

elsen redovisas nedan genom att de förväntade resultaten i form av hypoteser jämförs med studiens resultat.

4.2.1 Hypotes 3 versus resultat

Hypotes 3: Förståelsen av nyorden är god beroende på att de är allmänna, aktuella och etablerade.

Om man ser till fakta i avsnitt 4.2 ovan talar de till hypotesens fördel. Ordförståelsen i undersökningen är generellt mycket god. Hade man dessutom tagit bort ämnesområdet ÖVRIGT, innehållande två av de svåraste orden (*minnespinne* och *äga frågan*) och flest felaktiga svar, hade resultatet blivit ännu bättre. Om vi också avslutningsvis jämför dessa resultat i ordförståelse med tidigare undersökningar visar sig påtagliga skillnader. I tabell 4.5 nedan jämförs denna studie med tidigare undersökningar av Frick & Malmström (1983) med ord ur myndighets- och fackspråk presenterade i kontext och Ålander (1999) med nyord utan kontext. Undersökningar i ordförståelse med ordet placerat i ett sammanhang anses ju dessutom vara lättare än de utan, enligt Josephson (1982).

TABELL 4.5. Jämförelse mellan tre undersökningar i ordförståelse.

Undersökning	Rätt och delvis rätt svar	Fel	Missolkningar
Frick & Malmström	60 %	40 %	10 %
Ålander	49 %	51 %	13 %
Palmblad	83 %	16 %	2 %

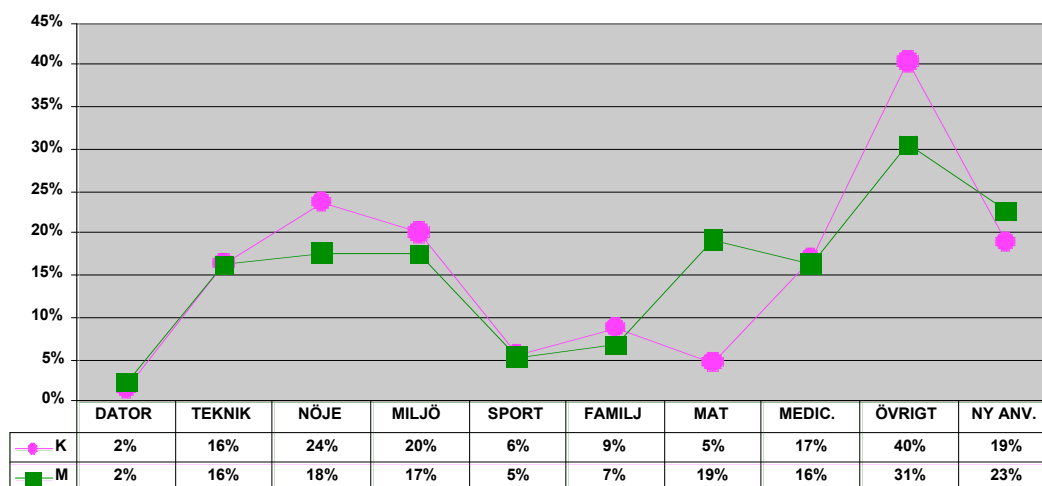
Ser man till resultaten i tabell 4.5 ovan måste man anse att hypotes 3 har verifierats. Ordförståelsen i min studie är alltså mycket god om man jämför med de andra undersökningarna, trots att nyorden här har presenteras utan vare sig kontext eller färdiga svarsalternativ. Men det kan naturligtvis också bero på att nyorden i min studie är lättare. Genom mina urvalskriterier har jag ju sorterat bort facktermer, lokala ord och modeord. Och alla mina undersökta ord återfinns antingen i lexikon (NEO och SAOL) eller i tidningstext (Språkbanken). De nyord som återfinns i lexikon förstås bättre även i Ålanders undersökning (1999).

4.2.2. Hypotes 4 versus resultat

Hypotes 4: Det finns ingen skillnad i ordförståelse beroende på kön.

Det finns bara en mindre skillnad mellan kvinnor och män i förståelse av de undersökta nyorden, om man ser till de genomsnittliga resultaten. Kvinnorna har 85 procent rätt eller delvis rätt i ordförståelse och männen har bara två procent mindre. Andelen misstolkningar var helt lika, drygt två procent för båda könen. Cassirers resultat i två äldre undersökningar om ordförståelse visar något bättre resultat för män än för kvinnor (Cassirer 1977:20, 24).

DIAGRAM 4.4. Fel svar för kvinnor och män i ämnesområden (baserad på bilaga 9).



Om man studerar ordförståelsen uppdelad i ämnesområden följer kurvorna i diagram 4.4 ovan varandra ganska väl, förutom i ämnesområdena MAT (14 procentenheter fler fel för M), NÖJE OCH KULTUR (6 procentenheter fler fel för K) och ÖVRIGT (9 procentenheter fler fel för K). Eftersom vissa skillnader i ordförståelse har visat sig förekomma både i diagram 4.4 ovan (baserad på könstillhörighet) och i diagram 4.5 nedan (baserad på åldersskillnader), har jag kompletterat med tabell 4.6 nedan för att närmre kunna studera orsakerna till de specifika avvikelserna (jämför även avsnitt 4.1.1, tabell 4.1, om skillnader i användningsfrekvens orsakade av köns- eller åldersrelaterade faktorer).

TABELL 4.6. Fel svar för kvinnor och män i olika åldersgrupper (baserad på bilaga 9).

Fel svar	MH	MG	MV1	MV2	M	KH	KG	KV1	KV2	K
MAT	30 %	3 %	10 %	23 %	19 %	18 %	0 %	0 %	7 %	5 %
NÖJE	30 %	4 %	6 %	18 %	18 %	41 %	30 %	2 %	24 %	24 %
ÖVRIGT	53 %	46 %	0 %	0 %	31 %	53 %	52 %	20 %	33 %	40 %

Skillnaden i ordförståelse i ämnesområdet MAT verkar vara könsrelaterad, kvinnorna har i genomsnitt 14 procentenheter färre felaktiga svar än männen (se tabell 4.6 ovan). Men resultaten samverkar till viss del också med skillnader i ålder. Informanterna i de två mellersta åldersgrupperna hos både kvinnorna och männen har bättre resultat än de i högstadiet och vuxengruppen 2 (50–75 år). Kvinnorna har i dessa två grupper inga fel alls. Eftersom det inte finns så många män i de två mellersta grupperna, påverkar detta resultatet till kvinnornas fördel.

När det gäller NÖJE OCH KULTUR har männen ett bättre resultat i ordförståelse än kvinnorna, det skiljer 6 procentenheter mellan dem. Männen har liksom ovan minst fel i de två mellersta åldersgrupperna, medan kvinnorna har minst fel i de två vuxengrupperna. Åldersfördelningen borde stärka den könsrelaterade skillnaden till männens favör, då de är bäst trots att deras bästa grupper innehåller minst antal män.

I ämnesområdet ÖVRIGT ser man en könsrelaterad skillnad på 9 procentenheter. Men ålder verkar även här vara en faktor, de vuxna har tydligt bättre resultat i ordförståelse än ungdomarna i ämnesområdet. Gruppen män i åldern 25–75 år har inga fel alls. Det tyder på en kombination av faktorer orsakade både av kön- och ålder.

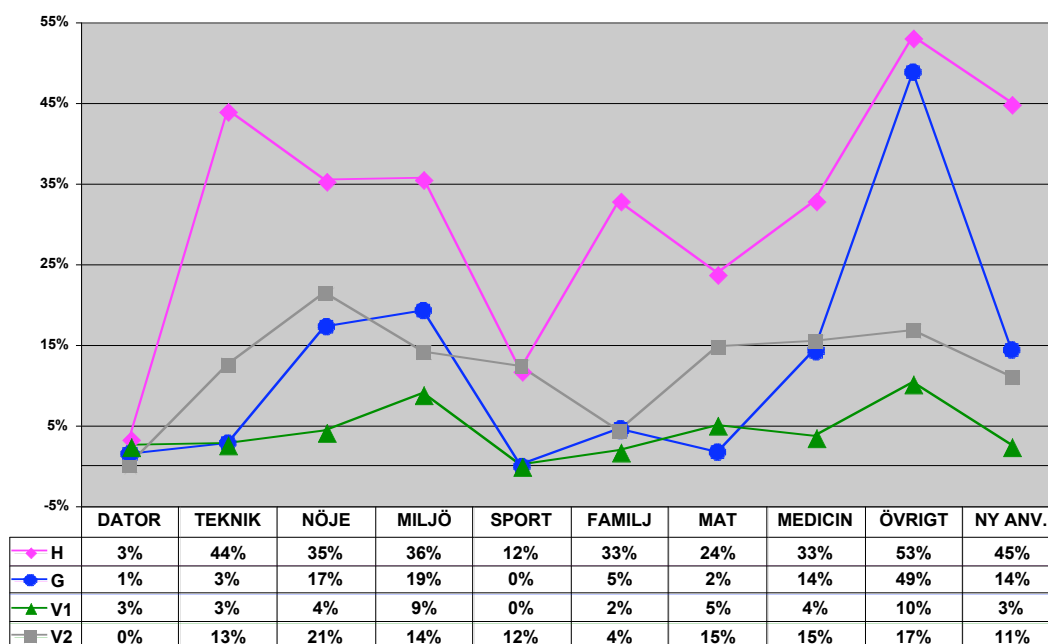
De synliga skillnaderna mellan könen i ordförståelse ovan gällande ämneskategorierna MAT, NÖJE OCH KULTUR och ÖVRIGT, orsakas antagligen av en kombination av både köns- och åldersrelaterade faktorer i olika grad. Men då resultaten ändå till största delen (i sju av tio ämnesområden) följer varandra relativt väl i diagram 4.4, tycker jag att hypotes 4 kan verifieras. Det märks (förutom i vissa specifika fall) generellt ingen större skillnad på förståelsen av nyord för kvinnor och män.

4.2.3. Hypotes 5 versus resultat

Hypotes 5: Det finns skillnader i förståelse beroende på ålder. Yngre informanter förstår fler nyord än äldre.

Det finns stora skillnader i ordförståelse beroende på ålder, men de är inte alls de väntade. Högstadiet har lägst resultat på ordförståelsen (68 %) och uppvisar mest missförstånd (4,5 %). Det kan naturligtvis bero på att man i den åldern har svårare att formulera betydelsen snarare än att man inte har förstått orden. Gymnasiet visar en mycket högre ordförståelse (87 %) med få feltolkningar (1 %). Lika hög ordförståelse har vuxengrupp 2 (87 %) men lite fler missförstånd (2,3 %). Den grupp som har högst ordförståelse är vuxengrupp 1 (90 %) med ganska få feltolkningar (1,5 %). När det gäller fördelningen felaktiga svar i ämnesområden för de olika åldersgrupperna kan vi studera dem i diagram 4.5 nedan. Här kan man tydligt se att informanter i högstadiet har mycket svårare med ordförståelsen än de övriga grupperna. Det är bara i ämnesområdena DATATEKNIK och SPORT OCH FRITID som de ligger i närheten av de andra grupperna. I ämnesområdet ÖVRIGT har båda ungdomsgrupperna problem med ordförståelsen och många fel (49–53 %) jämfört med de vuxna (10–17 %). I NY ANVÄNDNING har högstadiet det också svårare (45 % fel) medan gymnasiet (14 % fel) och vuxengrupperna klarar sig bättre (3–11 % fel). Detta är kanske inte är så konstigt om man tar hänsyn till att merparten av ord med NY ANVÄNDNING är metaforer, som ofta kräver en viss språklig mognad (se vidare avsnitt 4.3.1).

DIAGRAM 4.5. Felaktiga svar fördelade i åldersgrupper och ämnesområden (baserad på bilaga 9).



Om man jämför den fullständiga ordförståelsen (enbart rätt svar) med den egna användningen av nyorden i ämnesområdena, visar det underligt nog på en del skillnader (se tabell 4.7 nedan). Man kan ju logiskt föreställa sig att ordförståelse och användning borde följa varandra mer. De ord som man förstår väl borde vara de ord man använder sig mycket av. I alla ämnesområden är den fullständiga ordförståelsen högre än den egna användningen. Skillnaden är högst i ämnesområdet ÖVRIGA, där 28 procent fler förstår nyordens betydelse än de som själva använder dem. Minst skillnad är det i ämnesområdet MAT med en differens på bara 2 procent. I genomsnitt skiljer det 15,7 procent mellan fullständig förståelse och aktiv användning av nyord för alla informanter. Denna del ingår då i informanternas passiva ordförråd.

TABELL 4.7. Skillnad mellan fullständig ordförståelse och egen användning i ämnesområden (redovisad i procentenheter, baserad på bilaga 8–9).

ÄMNE	DAT.	SPORT	TEKN.	FAM.	MAT	MILJÖ	NYANV.	NÖJE	MED.	ÖVR.
Förståelse	89	84	80	77	76	72	71	70	64	60
Användn.	83	66	55	56	74	56	55	49	60	32
Skillnad	6	18	25	21	2	16	16	21	4	28

Om vi räknar samman de vuxna i en grupp blir medeltalet för dem 11 procentenheter högre än för ungdomarna. De vuxna gör sammantaget färre feltolkningar (1,9 %) jämfört med ungdomarna (2,8 %). Detta visar att hypotesen inte stämmer. De vuxna har större förståelse av nyorden än ungdomarna. Som jag poängterade ovan drar högstadiet ner resultaten en del, men även om jag räknade bort dem skulle inte gymnasiet få högre resultat i ordförståelse än de vuxna tillsammans. Hypotes 5 måste anses falsifierad. Det finns en skillnad i ålder men den är till de äldre informanternas fördel vad gäller förståelsen för nyord i denna studie.

4.3. Semantisk förändring

Det finns elva undersökta nyord med semantisk förändring i denna studie, varav tio kommer från ämnesområdet NY ANVÄNDNING (*ikons* två olika betydelser behandlas var och en för sig i klassificeringen nedan) och en från ÖVRIGT (*äga frågan*). Bortsett från metaforer har det inte forskats så mycket om betydelseförändring hos nyord tidigare och därför fördjupar jag mig här lite extra i ämnesområdet även om denna studie omfattar få exempel. Först bestäms den semantiska processen för varje

ord och sedan redovisas resultaten för förståelse av dem för att kunna fastställa ett eventuellt orsakssamband.

4.3.1. Semantisk process

Sex av nyorden har en metaforisk omvandlingsprocess (*bollplank*, *fallskärm*, *ikon (1)*, *ikon (2)*, *mus*, *såga*), tre har utvecklats i analogi med utländska ord (*fet*, *suga*, *äga frågan*), en kan klassas som implikation (*flås*) och en har förändrats genom metonymi (*kult*). Det sista fallet (*frossa*) är svårt att placera. Specialiseringar är vanliga i Warrens arbete (1992:126) och förekommer i Malmgrens undersökning (2005:44), men i denna undersökning finns inga, vilket troligen beror på att inga facktermer finns med i undersökningen. Jag går igenom omvandlingarna nedan och diskuterar svårare fall lite mer ingående.

Den metaforiska processen för *bollplank* 'fungera som diskussionspartner åt någon' består av att en person returnerar idéerna på ett *liknande* sätt som planket gör med bollen i den ursprungliga betydelsen. Här sker ett för metaforer typiskt skifte i betydelsesdomän från den fysiska till den mentala domänen.

För *fallskärm* sker ett liknande metaforiskt skifte från det fysiska området till det ekonomiska. Det är lätt att föreställa sig att ett 'avgångsvederlag' liksom en *fallskärm* "löser ut" och lindrar det ekonomiska fall som ett avsked kan innebära. Om man ser till svaren i studien visar *fallskärm* tendens till ytterligare en betydelseglidning i form av en generalisering med betydelsen "trygghet", "säkerhetsåtgärd" och "reservplan" i allmänhet.

När det gäller de två nya betydelseerna för *ikon* är processen inte lika enkel. Båda är troligen betydelselån från engelskans *icon* (Stålhammar 1997:49_50). Den ena betydelsen är 'liten bild på datorn' och det andra är 'förebild, stilsättare'. Svårigheterna beror på att det finns skillnader i den ursprungliga betydelsen av *icon* i engelska och *ikon* i svenska. När *ikon* först lånades in i svenskan 1837 från grekiskans *eikōn* 'bild' specialiserades betydelsen till att omfatta vissa religiösa bilder. På svenska sker en metaforisk överföring för *ikon (1)* av betydelsen från religiös kultbild till datadomänens lilla grafiska symbol på bildskärmen. På engelska är grundbetydelsen av *icon* 'bild, staty' och då blir omvandlingsprocessen istället en specialisering 'symbol in computer' (Warren 1992:40, 164). Den nya betydelsen för *ikon (2)* 'förebild' är också en metafor som innebär en utvidgning till andra betydelsesdomäner än den religiösa. Möjligen är omvandlingsprocessen en kombination

eller ett gränsfall av metafor/metonym eftersom en del av den ursprungliga betydelsen, 'helgonbild' dvs. 'dyrkad person', har blivit synonym för *ikon* (2). I engelska finns redan betydelsen 'förebild' i det ursprungliga *icon* vilket förklarar varför motsvarigheten till *ikon* (2) inte finns med i Warrens undersökning.

Inom datadomänen har *mus* fått en ny betydelse i överförd mening från djurdomänen. När man tittar på en *mus* i den nya betydelsen 'typ av (musliknande) litet, knappförsedd pekdon till dator' är det inte svårt att föreställa sig de visuella likheterna med det lilla råttjuret *mus*. De är i ungefär samma storlek, har samma form och har en svans (sladd) längst bak (jfr Warren 1992:78, 92). I detta fall, liksom i *ikon* (1) ovan, handlar det om en namnlös referent som får sitt namn utifrån en likhetsprincip (jfr Warren 1992:91).

I Svenska Dagbladet 1984 kan man läsa att "New York Times sågade Norénpjäns [...] jäms med fotknölnarna". I denna nyare betydelse är det lätt att se den metaforiska processen när betydelse glider från en fysisk domän i den ursprungliga betydelsen 'skära med såg i något' till en abstraktare mental i 'utsätta för skoningslös kritik, förkasta'. Möjligen skulle man också kunna hävda ett inslag av metonymi i metaforiken genom att en del *såga* har fått hela det ursprungliga metaforiska uttryckets betydelse *att såga ngn/ngt jäms med fotknölnarna*.

Det finns tre nyord som har fått ny användning genom påverkan från engelska. Det är *fet* i betydelsen 'mycket [bra], stor', *suga* 'vara värdelös' och *äga frågan/problemet* 'uppträda som om man har ensamrätt till att uttala sig om, formulera eller hantera en fråga (eller ett problem)'. Det verkar inte finnas någon tillfredsställande förklaring på hur en svensk omvandlingsprocess annars skulle ha gått till när man studerar orden etymologiskt i ordböcker. Man måste helt enkelt lära sig de nya betydelseerna och då har orden blivit homonymer snarare än polysema med betydelsesamband. Även det faktum att dessa tre nyord är svåra att förstå för vissa grupper talar för att de är homonyma (se avsnitt 4.3.2).

Nyordet *flås* omvandlingsprocess är ett bra exempel på den språkliga och verklighetsbaserade logik som är typisk för en implikation. Om man hör yttrandet *Han har bra flås* för första gången letar man i kontexten efter en logisk betydelse. Troligen sker detta yttrande i ett specialiserat betydelsesammanhang som handlar om sport, och då är det inte svårt att lista ut att *flås* bör vara synonymt med *kondition*.

Kult är klassisk metonymi. En del 'dyrkan' av den ursprungliga betydelsen 'religiös gudsdyrkan' har fått primär betydelsen. Man skulle kanske kunna argumentera för en metaforisk process genom att hänvisa till en övergripande konceptuell metafor KULT ÄR DYRKAN (jfr Lakoff &

Johnson 2003) som resulterar i en ny metaforisk betydelse för *kult* i en profan betydelsesdomän, men det verkar mindre långsökt att se det som en metonymi.

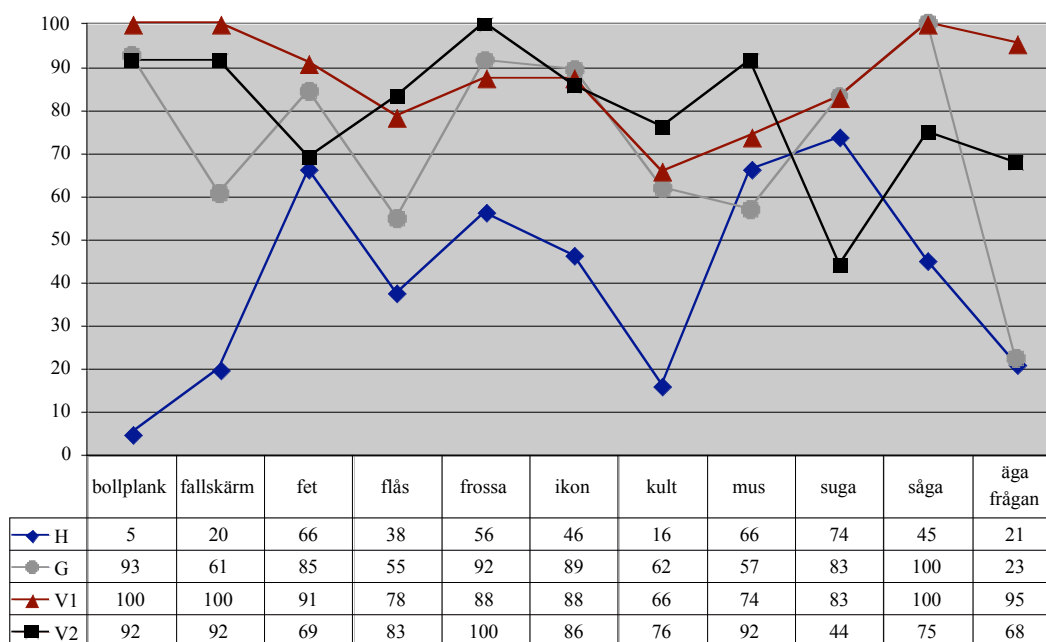
Frossa är ett komplicerat fall. Kanske beror det på att det kan tolkas både som ett verb och ett substantiv. Substantivet 'överflöd, frosseri' som i *räkfrossa* verkar ha utvecklats genom en implikation baserad på vårt moderna konsumtionssamhälle. Men det kan också ha utvecklats genom att en del av den ursprungliga betydelsen i 'äta stora mängder mat' har blivit central, nämligen 'stora mängder, överflöd' och då har vi ett fall av metonymi. Verbet *frossa* i nya betydelsen 'ohämmt hänge sig hän (åt)' som i *kvällstidningarna frossar i detaljer* (NEO) eller 'överkonsumera' liknar mest en metaforisk generalisering. I sju av svaren i min studie har det dessutom skett ytterligare en betydelseglidning för verbet *frossa* från ett mer negativt laddat 'överkonsumera' till ett mer positivt 'att njuta av att konsumera' och 'att ha mycket av något man tycker om'. Både substantivets och verbets betydelseutveckling kan ju ha påverkat varandra sinsemellan.

I redovisningen ovan finns exempel på generalisering hos nyorden *ikon* (2), *fallskärm*, *kult* och eventuellt även hos *frossa*. En del informanter har svarat att *googla* betyder 'att söka på Internet' oavsett operatör och detta är också en generalisering (jfr Svanlund 2001:45). Dessa exempel gör att Warrens (1992:50) beslut att inte ta med denna generalisering alls i alla fall kan ifrågasättas, om det inte är så att det sker fler generaliseringar i svensk betydelseförändring än i engelsk.

4.3.2. Användning och ordförståelse

Resultaten visar att det finns påtagliga skillnader i ordförståelse för nyord med betydelseförändringar beroende på informanternas ålder. Däremot verkar det inte spela någon större roll för resultaten vilken könstillhörighet de har (se bilaga 10). En amerikansk undersökning (Boswell 1979) visar att tolkning av metaforer har ett samband med en allmän intellektuell utveckling och kräver en större omvärldskunskap och en bredare erfarenhet – alltså är lättare att tolka när man är äldre (jfr Stålhammar 1997:38, 39). Detta faktum borde gälla även andra omvandlingsprocesser som metonymer och implikationer.

DIAGRAM 4.6. Ordförståelse för olika åldersgrupper gällande betydelseförändringar (baserad på bilaga 10).



Högstadiet (H) har mycket låg till låg förståelse för mer än hälften av nyorden, men de förstår resterande nyord relativt väl (56–74 procent rätt). Det skulle kunna bero på att flera av nyorden har svåra omvandlingsprocesser. De sju svåraste orden för de yngsta ungdomarna (H) är i fyra fall metaforer (*bollplank*, *fallskärm*, *såga*, *ikon*) i ett fall en metonym (*kult*), i ett fall implikation (*flås*) och till sist ett fall av analogi (*äga frågan*). Gymnasiet har en större ordförståelse för metaforerna, mellan 61 och 100 procent har svarat rätt på samma ord. Men de har svårt för analogin *äga frågan*, lite problem med implikationen *flås* och metaforen *mus* (vilket är mitt fel då jag glömde att skriva att 'kvinnligt könsorgan' var en önskad synonym). På resterande nyord har de flesta i gymnasiet svarat rätt. Analogin *äga frågan* har en särställning i undersökningen genom att den används minst och sammantaget är svårast (se bilaga 10).

I gruppen vuxna 25–50 år (V1) har alla förstått metaforerna *bollplank*, *fallskärm* och *såga* och förståelsen för de andra betydelseförändringarna är också hög (74–91 procent rätt). Vuxengrupp 51–75 år (V2) har lite problem med de tre analogierna *suga*, *fet* och *äga frågan* annars har de god förståelse för de andra nyorden (75–100 procent rätt). Om man bortser från *äga frågan* i undersökningen verkar resonemanget ovan stämma – tolkning av betydelseförändringar som metaforer, metonymer och implikationer verkar kräva en viss livserfarenhet. Det finns ett fall som

motsäger detta och det är resultaten för metaforen *mus*. Högstadiet borde enligt ovanstående resonemang ha lägre förståelse för *mus*, eftersom det är en metafor, men de ligger bättre till än gymnasiet (som ofta gett fel synonym). Det är dock lätt att föreställa sig att de flesta ungdomarna i högstadiet känner till vad en *datamus* är beroende på att de använder en dagligen. De yngsta informanterna kan rentav förstå det som en icke-metaforisk homonym till det lilla råttjuret, alltså med en svag kvarvarande bildlighet (jfr Svanlund 2001:14), som de kanske lär in på samma sätt som ett helt nytt ord.

De nyord som har förändrats i analogi med engelska lånord förstår ungdomarna väl (förutom *äga frågan* som kanske är ”vuxenspråk”). *Fet*, *suga* och *mus* finns bland de nyord ungdomarna träffar på oftast och de svåraste orden finns bland dem man träffar på minst (bilaga 4 och 5). De vuxna träffar däremot på nyorden *fet*, *kult*, *ikon* och *suga* mer sällan. Tittar man på användningen av samma ord (bilaga 10) ser man att högstadiet själva använder *suga* (74 %) respektive *fet* (61 %) mer än resterande grupper. I gymnasiet använder man inte orden lika ofta, resultaten visar att 65 procent använder *suga* själva och 43 procent använder *fet*. Vuxengrupp 1 har ännu lägre användning med 35 respektive 40 procent och vuxengrupp 2 använder dem minst med 23 respektive 24 procent för samma ord. Den äldsta vuxengruppen (V2) visar också sämst ordförståelse för de två analogierna ovan (*fet* och *suga*). Detta resultat skulle kunna stödja det tidigare resonemanget under 4.1.2 att *suga* och *fet* uppfattas som ungdomsspråk eller slanguttryck av de äldre informanterna. Och de återfinns inte heller i lexikonen SAOL och NEO (se bilaga 2).

Resultaten ovan tyder på en relation mellan förståelse för de polysema nyorden och livserfarenhet, men hur ofta man träffar på orden verkar också påverka ordförståelsen. Det skulle vara mycket intressant med en betydligt större studie om detta, för att säkert kunna uttala sig om huruvida förståelsen för nyorden korrelerar med omvandlingsprocess eller användningsfrekvens.

5. Sammanfattning

I denna uppsats undersöks hur väl svenska nyord förstås och används. Informanter av olika kön i fyra åldersgrupper har fått svara på ett frågeformulär om hur ofta man träffar på och själv använder orden. Sedan har de ombetts att med egna ord förklara vad ordet betyder. Jag undersöker också omvandlingsprocessen för ny betydelse i de fall detta förekommer.

Fem hypoteser angående användning och ordförståelse av nyorden baserade på ålder och kön har ställts upp och jämförs med resultaten. Hypoteserna utgår från en övergripande förställning jag hade innan undersökningen, att informanternas ålder, men inte deras könstillhörighet, påverkar både användning och förståelse av nyord.

Resultaten visar att informanterna både träffar på och själva använder nyorden relativt ofta. Det skiljer sig dock en del åt beroende på vilket ämnesområde nyorden tillhör. I ämnesområdet DATATEKNIK använder t.ex. fler än fyra av fem informanter själva orden medan i ämnesgruppen ÖVRIGT är det bara var tredje informant som anger att de använder nyorden själva.

Det märks ingen generell skillnad i användning av nyord mellan könen vilket motsvarar förväntningarna i hypotes 1. Men det finns skillnader hos enstaka ord som är tydligt könsrelaterade. Och i några ämnesområden finns skillnader som troligen beror på en kombination av köns- och åldersrelaterade faktorer, då de två mellersta åldersgrupperna innehåller fler kvinnor. Det märks en skillnad i användningen beroende på ålder men inte den förväntade. Användningen är till de äldre informanternas favör, vilket motsäger hypotes 2a, men de äldre informanterna använder fler av de äldre nyorden och vice versa, vilket verifierar hypotes 2b.

Ordförståelsen är hög, drygt fyra av fem ord förstås helt eller delvis rätt och det bekräftar förväntningarna i hypotes 3. Urvalskriterierna att nyorden ska vara allmänna, aktuella och etablerade borgar för en hög ordförståelse. Resultaten skiljer sig från tidigare forskning (Åhlander 1999, Frick & Malmström 1983) med högre resultat både vad gäller

användningsfrekvens och ordförståelse. Skillnad kan kanske förklaras genom att denna studie undersöker lättare ord.

Det finns ingen större skillnad i ordförståelse beroende på kön i studien, vilket verifierar hypotes 4, i nio av tio ämnesområden ligger de förhållandevis jämnt. Kvinnorna har aningen högre resultat än männen men den skillnaden anses försumbar i denna studie. I två äldre undersökningar var skillnaden i ordförståelse den omvända, med något bättre resultat för män än för kvinnor (Cassirer 1977:20, 24). I ett ämnesområde MAT visar kvinnorna dock mycket bättre ordförståelse än männen. I ämnesområdena ÖVRIGT och NÖJE OCH KULTUR har männen något bättre ordförståelse. Men dessa skillnader beror troligen på (liksom i undersökningen av användningsfrekvensen) en kombination av ålders- och könstillhörighet.

Ordförståelsen är mycket olika beroende på ålder. Resultaten var inte alls de förväntade, de äldre informanterna förstod nyorden bättre än de yngre, och därmed falsifieras hypotes 5 om relationen mellan ålder och ordförståelse. Möjligen kan detta bero på att nyorden valts ut av vuxna i lexikon och språklister. Eller att man i yngre åldrar helt enkelt har svårare att formulera betydelsen. Studien visar på en viss differens mellan ordförståelse och egen användning, informanterna förstår en del av nyorden helt riktigt även om de själva inte använder dem.

När det förekommer en betydelseförändring i studien kan den oftast klassificeras som en metaforisk process. Dessa resultat stämmer väl överens med tidigare forskning i omvandlingsprocesser (jfr Warren 1992 och Malmgren 2005). I studien finner jag också exempel på analogi, implikation och metonymi. Jag finner inga fall av specialisering. I Warrens undersökning (1992) är specialiseringar den näst största gruppen. Denna skillnad kan nog förklaras med att specialisering är vanligt förekommande hos facktermer, och de förekommer som sagt inte i denna studie. Betydelseförändringarna i analogi med utländska ord verkar vara homonyma (utan betydelsesamband) och betydelsen kan behöva läras in på samma sätt som med helt nya ord. En tidigare undersökning av svenska nyord (Malmgren 2005) visar inte några belegg på analogi (dock diskuteras möjliga analogier i vissa fall). Studien visar också på några fall av generaliseringar, speciellt om man räknar med informanternas nya betydelser.

En amerikansk undersökning visar att förståelse och tolkning av metaforer kräver en viss livserfarenhet (Boswell 1979). Detta faktum borde gälla även andra semantiska förändringar som metonymi och implikationer. Studien visar tendenser som skulle kunna överensstämma med resonemanget. De yngsta informanterna har i regel svårast för

metaforik, metonymi och implikation – medan de har lättare för analogi. Vice versa har de äldre informanterna god förståelse för nyord med polysema omvandlingsprocesser men svårare att förstå homonyma nyord inlånade från andra språk. Men studien är för liten för att med säkerhet kunna urskilja om det är användningsfrekvensen eller omvandlingsprocessen som ger utslag i de olika åldersgrupperna i ordförståelsetestet. Resultaten i denna studie visar, om inte annat, på ett behov av en större empirisk studie om den semantiska förändringsprocessen, för att kunna utreda om så är fallet. Det skulle vara mycket spännande att få fråga informanterna själva om hur de tror att nyordens betydelseförändring egentligen gått till.

Litteratur

- Boswell, D.A. 1979: Metaphoric Processing in the Mature Years. *Human Development* 22/6: 373_384.
- Cassirer, Peter 1977: *Studier över ordförståelse: rapport från projektet Svenskarna och deras ord*. (Nordistica Gothoburgensia 10). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Ekberg, Lena 1993: Verbet *ta* i metaforisk och grammatikaliserad användning. *Språk och Stil NF* 3: 105_140.
- Frick, Nils & Malmström, Sten 1983 [1976]: *Språkklyftan. Hur 700 ord förstås och missförstås*. Fjärde reviderade upplagan med tillägg av Olle Josephson. Stockholm: Tidens förlag.
- Jonsson, Hans 2003: *Metaforen som semantisk händelse*. Lund: Skrifter utgivna av vetenskaps societeten i Lund.
- Josephson, Olle 1982: *Svåra ord*. Meddelanden från institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet 11. Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för nordiska språk.
- Lagervall, Marika 1997: *Betydelseförändring i teori och praktik. En undersökning om hur ord förändras i betydelse med utgångspunkt i några samnordiska ord*. Meddelanden från Institutionen för svenska språket 17. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för svenska språket
- Lakoff, George & Johnson, Mark 2003 [1980]: *Metaphors we live by*. 2. ed. Chicago: University of Chicago Press.
- Lorentzi, Jenny 2005: *Adjektiv i förändring*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för svenska språket.
<<http://hum.gu.se/institutioner/svenska-spraket/utbildning/grundutbildning/c-uppsats/Lorentzi.pdf/>> (hämtad 2007-06-07)
- Lund, Helena 1994: *"Basplagg, hemmamän och damfotboll"*. En presentation av nyord i svenskan och en numerisk undersökning av de skandinaviska språkens attityder till lånord. Meddelanden från Institutionen för svenska språket 5. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för svenska språket.
- Lundbladh, Carl-Erik 2001: *Ord för personliga inre egenskaper*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för svenska språket. (Rapporter från ORDAT 9)
<<http://spraakdata.gu.se/ordat/pdf/ORDAT9.pdf>> (hämtad 2007-06-15)
- Malmgren, Sven-Göran 2001: Kärnämne eller käckhetsfaktor? *Språkvård* 2: 18–23.

- Malmgren, Sven-Göran 2005: Betydelseförändringar i svenskan. Två empiriska undersökningar. Falk, Cecilia och Lars-Olof Delsing utg. *Studier i svensk språkhistoria* 8. Lund: Studentlitteratur, s. 29–44.
- Nilsson, Anneli 2000: Lexikalt semantiska förändringar hos adjektiv i den skånska dialekten. Lund: Lunds universitet, Institutionen för allmän språkvetenskap (C-uppsats). <http://ling.lu.se/education/essays/AnneliNilsson_C_ASV.pdf> (hämtad 2007-05-30)
- Paul, Hermann 1920 [1880]: *Prinzipien der Sprachgeschichte*. Halle a. S.: Niemeyer.
- Sjöström, Sören 2001: *Semantisk förändring. Hur ord får nya betydelser*. Lund: Studentlitteratur.
- Stern, Gustav 1964 [1931]: *Meaning and the change of meaning – with special references to the English Language*. Bloomington: Indiana University Press.
- Stålhammar, Mall 1997: *Metaforernas mönster i fackspråk och allmän-språk*. Stockholm: Carlsson.
- Stålhammar, Mall 2003: *Engelskan i svenskan, 2. Engelska lånord under 1900-talet*. Rapporter från ORDAT 21. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för svenska språket <<http://spraakdata.gu.se/ordat/pdf/ORDAT21.pdf>> (hämtad 2007-05-30)
- Svanlund, Jan 2001. *Metaforen som konvention. Graden av bildlighet i svenskans vikt- och tyngdmetaforer*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Svanlund, Jan 2002. Lexikalisering. *Språk och stil* 12: 7–46.
- Ullman, Stephen 1962: *Semantics*. Oxford: Basil Blackwell.
- Waldron, Ronald A. 1967: *Sense and Sense Development*. London: Andre Deutsch Ltd.
- Warren, Beatrice 1992: *Sense developments: A contrastive study of the development of slang senses and novel standard senses in English*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Ålander, Maria 1999: *Nyord i svenskan sedan 1985. Hur väl förstås de och hur mycket används de?* Meddelanden från Institutionen för svenska språket 27. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för svenska språket.

Material

- Datatermgruppens hemsida, artikel om *USB-minne* respektive *minnespinne* <<http://www.nada.kth.se/dataterm/rek.html#a212>> (hämtad 2007-08-26)
- Lindgren, Birgitta 2002–2007: Nyordsartiklar i *Språkvård* publicerade i första numret varje år mellan 2002 och 2007. Stockholm: Svenska språknämnden.
- Moberg, Lena 2001: Nyordsartikel i *Språkvård* 2: 10–17. Stockholm: Svenska språknämnden.
- NEO = *Nationalencyklopedins ordbok* 1995–96. Tredje tryckningen. Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker.
- NO = *Nyordsboken* 2000. *Med 2000 nya ord in i 2000-talet*. Stockholm: Nordstedts förlag.
- OED = *The Concise Oxford Dictionary of Current English* 1982. Seventh edition. Oxford: At the Clarendon Press.
- Renovas hemsida <http://www.renova.se/t/Page___308.aspx> (hämtad 2007-12-20)
- SAOB = *Svenska Akademiens Ordbok* 1897– jämte motsvarande databas, OSA-databasen. <<http://g3.spraakdata.gu.se/saob/>> (hämtad 2007-12-20)
- SAOL = *Svenska Akademiens ordlista* 2006. Trettonde upplagan. Stockholm: NordBook.
- SIRIS: Nya Påvelundsskolans slutbetyg 2006:
<http://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo&report=gr9betyg_nyckel_v2&p_verksamhetsar=2006&p_kommun_kod=1480&p_skol_id=276982> (hämtad 2007-09-04)
- SIRIS: Sigrid Rudebecks Gymnasium slutbetyg 2006:
<http://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common¬geo=&report=GYBETYG2004&p_verksamhetsar=2006&p_lan_kod=&p_kommun_kod=1480&p_skol_id=278538&p_komminv_kod=&p_kgrupp_kod=&p_rapport=gybetyg&p_verksform_kod=21&p_info_omrade=betyg> (hämtad 2007-09-04)
- Språkbanken, Göteborgs universitet <<http://spraakbanken.gu.se/konk/>>
- Språkrådet <<http://www.sprakradet.se/nyord>>
- Vi Föräldrar 2007-06-04: *Snippa ska det heta*
<<http://www.viforaldrar.se/nyheter/2007/06/04/snippa-ska-det-heta/index.xml>> (hämtad 2007-07-05)

Bilaga 1: Förklaring av nyord i ämnesområden

(Författarens kommentarer om tidigare fynd i Språkbanken än dateringen i NO och språklistor efter ordförklaringen i kursiverad stil.)

1. Datateknik

- 1.1. **blogg** subst. ”öppen dagbok på webben, *webblogg*. 2002” (Språkvård 2005/1)
- 1.2. **chatta** verb ”samtala via Internet. 1994” (NO:58)
- 1.3. **hemsida** subst. ”den skärmbild som först möter datoranvändaren vid uppkoppling på en viss webbplats; webbplats; ingångssida; startsida. 1995” (NO:137)
- 1.4. **googla** verb ”söka efter information via sökmotorn Google på Internet. 2003” (Språkvård 2004/1)
- 1.5. **mejl/mail** subst. ”e-post (se d.o). 1997. **e-post**; elektronisk överföring av meddelanden mellan datoranvändare; även om själva meddelandet. 1992” (NO:197+90)

2. Övrig teknik och vetenskap

- 2.1. **betalkanal** subst. ”avgiftsbelagd tv-kanal. 1984” (NO:42)
- 2.2. **genmanipulerad** adj. ”genetiskt förändrad. 1990” (NO:121)
- 2.3. **genusforskning** subst. ”1992 [...] genusforskning går ut på att förklara hur och varför vår biologiska könstillhörighet har skapat olika kulturella och sociala skillnader.” (NO:122)
- 2.4. **messa** verb ”skicka ett SMS-meddelande. 2000” (Språkvård 2/2001)
- 2.5. **mp3-spelare** subst. ”en apparat som kan ladda musikfiler från Internet och spela upp dem; kan vara en inbyggd funktion i en mobiltelefon. 1998” (Språkvård 2005/1)

3. Nöje och kultur

- 3.1. **etnomusik** subst. ”musik med influenser från olika kulturer. 1992” (NO:1989)
- 3.2. **fantasy** subst. ”genre inom litteratur, serier, film och datorspel etc. som skildrar en fantastisk sago- eller äventyrsvärld. 1985” (NO:98)
- 3.3. **kalkonfilm** subst. ”1985. Kalkonfilmer, kallas riktigt dåliga filmer, sådana som det blir rena nöjet att se.” (NO:157)
- 3.4. **manga** subst. ”japansk tecknad serie. 1993” (Språkvård 2004/1) *Finns i Språkbanken med tre belägg redan i DN 1987*

4. Miljö

- 4.1. **deponi** subst. ”soptipp; avfallsupplag. 1985” (NO:69)
- 4.2. **djurrättsaktivist** subst. ”person som hävdar djurens rätt och därför aktivt, ofta genom sabotage, motarbetar mjölk-, kött- och pälsproduktion, jakt m.m. 1995” (NO:73)
- 4.3. **ekomjolk** subst. ”Nu är den första alternativt producerade mjölken från Arla här. Den kallas för ekomjolk och kommer från gårdar som brukas med ekologiska och biodynamiska metoder. SvD 18/8 1991” (NO: 81)
- 4.4. **källsortera** verb. ”sortera avfall direkt vid källan. 1990” (NO:180)
- 4.5. **växthuseffekten** subst. ”den värmande inverkan som atmosfären utövar på jordytan och som tilltar på grund av utsläpp av gaser som koldioxid, metan och freoner. 1988” (NO:319)

5. Sport och fritid

- 5.1. **backpacker** subst. ”ryggsäcksturist. 1991” (NO:36)
- 5.2. **bollhav** subst. ”en stor mängd bollar som bildar ett hav för barn att hoppa och leka i. 1980-talet.” (NO:47) *Press95 ger första träffen vid egen sökning i Språkbanken*

- 5.3. **huligan** subst. ”ökad användning som efterled i sammansatta ord, fotbollshuligan [...] (NO:141), ”ligist: bov” (SAOL). *Datering saknas egen sökning visar Press95 som första publiceringstillfälle i Språkbanken*
- 5.4. **inlines** subst. ”inlinesskridskor. 1996. **inlinesskridskor** viss typ av rullskridskor med hjulen på en skena i rad efter varandra. 1990” (NO:149)
- 5.5. **nät poker** subst. ”pokerspel via Internet. 2004” (Språkvård 2006/1)

6. Familj och samhälle

- 6.1. **curlingförälder** subst. ”en mamma eller pappa som vill sitt barn så väl att han eller hon gör allt för att undanröja - sopa bort - alla hinder och svårigheter, precis som en curlingspelare som ivrigt sopar isen för att curlingstenen skall glida lättare fram. 2004” (Språkvård 2005/1)
- 6.2. **euro** subst. ”den gemensamma valutan i EU. 1995” (NO:92)
- 6.3. **hedersvåld** ”våld som motiveras med att familjens heder skall skyddas, kallas även *hedersrelaterat våld*. 2002” (Språkvård 2006/1)
- 6.4. **plastpappa** subst. ”styvpappa. 1983” (NO:236)
- 6.5. **trafficking** subst. ”sexslavhandel. 1999” (Språkvård 2001/2)

7. Mat

- 7.1. **cheesecake** subst. ”en slags ostkaka av amerikansk typ. 1970-tal” (NO:58) *Första träffen i Språkbanken DNI1987 vid egen sökning*
- 7.2. **ciabatta** subst. ”italienskt bröd bakat med olivolja. 1995” (NO:59)
- 7.3. **lösgodis** subst. ”godisbitar som säljs i lös vikt och som kunden själv plockar ut och lägger i påse. 1985” (NO:191)
- 7.4. **mikra** verb ”-de, -t. Många av veckans maträtter kan du mikra - tillaga i mikrovågsugn. 1987” (NO:199)
- 7.5. **quorn** subst. ”[varumärke för] ett slags vegetabiliskt födoämne. 1999” (NO:247).

8. Medicin

- 8.1. **bokstavs barn** subst. ”barn med speciell typ av funktionsnedsättning vars krångliga benämning återges med en bokstavsförkortning. 1999” (NO:46)
- 8.2. **hetsäta** verb ”äta omåttligt på grund av sjukligt begär efter mat. 1982” (NO:138)
- 8.3. **hiv** subst. ”virus som orsakar AIDS. 1986 (NO:140)
- 8.4. **sars** subst. ”en smittsam lunginflammation, först kallad *sal*. 2003” (Språkvård 2004/1)
- 8.5. **vinterkräksjukan** subst. ”smittsam magsjuka med kräkningar och diarré. 1999” (Språkvård 2003/1)

9. Övrigt

- 9.1. **minnespinne** subst. ”usb-minne. 2001” (Språkvård 2007/1)
- 9.2. **nörd** subst. ”person som verkar lite bortkommen, ofta på grund av ett enda uppslukande intresse för t.ex. datorer. 1991” (NO:224) ”enkelspårig och löjeväckande person, tönt (SAOL).
- 9.3. **snippa** subst. ”ökad anv.; det kvinnliga könsorganet, i synnerhet hos små flickor. 2002” (Språkvård 2003/1)
- 9.4. **äga frågan** (el. **problemet**) verb ”uppträda som om man har ensamrätt till att uttala sig om, formulera eller hantera en fråga (ett problem). 1997” (Språkvård 2004/1)

10. Ord med ny användning

- 10.1. **bollplank** subst. ”ny användning i betydelsen person på vilken man kan pröva sina idéer och tankar, diskussionspartner. 1986” (NO:47)

- 10.2. **fallskärm** subst. ”ny användning i betydelsen [större] avgångsvederlag, reglerat i avtal; återköpsförsäkring. 1986 (NO:97)
- 10.3. **fet** subst. ”ökad användning i betydelsen mycket [bra]; stor. 1985” (NO:104) *Finns i Språkbanken med ett belägg redan i Press76*
- 10.4. **flås** subst. ”ny användning i betydelsen kondition. 1983” (NO:109)
- 10.5. **frossa** subst. ”ny användning i betydelsen överflöd, frosseri. 1990” (NO:114). verb ”lidelsefullt hänge sig åt ngt” (SAOL). *Finns i Språkbanken med ett belägg redan i SvD 1976 i den andra betydelsen.*
- 10.6. **ikon** subst. ”ny användning i betydelsen 1) grafisk symbol på bildskärm 2) kultfigur, portalgestalt. 1990 (NO:147) *Finns i Språkbanken med ett belägg redan i DN 1987 i den andra betydelsen.*
- 10.7. **kult** subst. ”ökad användning om dyrkan el. stark sympati riktad mot en viss person el. (ickereligiös) företeelse. 1987” (NO:176) *Finns i Språkbanken med ett belägg redan i GP 1976 i den andra betydelsen.*
- 10.8. **mus** subst. ”ny användning i betydelsen musliknande pekdon vid datorarbete. 1983” (NO:209)
- 10.9. **suga** verb ”ny användning i betydelsen vara värdelös, inge avsmak. 1997” (NO:282)
- 10.10. **såga** verb ”ny användning i betydelsen utsätta för skoningslös kritik, förkasta. 1984” (NO:285)

Bilaga 2: Belägg i Språkbank och lexikon

Språkbankens konkordanser innehåller data från svensk press. I denna undersökning har fem söktillfällen mellan 1976 och 2004 använts för att kunna följa en längre utveckling. Under tiden undersökningen gjorts har SVD00 försvunnit och ersätts då med GP01 och markeras med en asterisk * efter redovisat tal i de fall det gäller. Tecknet – betyder att inga belägg finns. Med ordböcker avses SAOL (2006) och NEO (1995–96). Vid behov av förklaring i tabellen hänvisas till numrerade fotnoter

Nyord (årtal)	Press76	DN1987	Press95	SVD00/GP01	GP04	Lexikon
cheesecake (1970–tal)	–	1	1	–	21	–/SAOL
bollhav (1980–tal)	–	–	1	7	1	–/SAOL
hetsäta (1982)	–	–	–	2	1	NEO/SAOL
flås (1983)	–	–	1	3	2	NEO/SAOL
plastpappa (1983)	–	–	1	–	2	–/SAOL
mus (1983)	–	–	9	8*	1	NEO/SAOL
betalkanal (1984)	–	–	–	2	2	NEO/SAOL ¹
såga (1984)	–	–	2	10*	≈25	NEO/SAOL
fantasy (1985)	–	13	5	17	65	–/SAOL
deponi (1985)	–	–	4	1	13	NEO ² /SAOL
lösgodis (1985)	–	1	4	2	8	NEO/SAOL
fet (1985)	1	4	3	30	17	–/–
hiv (1986)	–	28	71	76	178	NEO/SAOL
bollplank (1986)	–	–	10	32*	31	NEO/SAOL
fallskärm (1986)	–	–	≈28	≈29*	~28	NEO/SAOL ³
kalkonfilm (1986)	–	–	1	1*	–	NEO/SAOL
kult (1987)	1	32	14	37*	30	NEO/SAOL ⁴
mikra (1987)	–	–	1	–	1	NEO/SAOL
växthuseffekten (1988)	–	–	42	50	109	NEO/SAOL
frossa (1990)	1	4	6	26*	25	NEO/SAOL
genmanipulerad (1990)	–	–	8	4	1	NEO/SAOL ⁵
ikon (1990)	–	1	4	52	22	NEO/SAOL ⁶
källsortera (1990)	–	–	8	3	5	NEO ⁷ /SAOL
ekomjolk (1991)	–	–	2	–	8	NEO ⁸ /SAOL
backpacker (1991)	–	–	–	3	9	–/SAOL
nörd (1991)	–	–	1	1*	12	–/SAOL
genusforskning (1992)	–	–	1	17	6	– ⁹ /SAOL

¹ *betal-TV* el. *betal-tv* finns i SAOL och NEO

² deponeringsanläggning i NEO

³ *fallskärms_avtal* finns i SAOL

⁴ finns som *kult_figur* i SAOL

⁵ *genmanipulation* finns i SAOL

⁶ finns i betydelsen 'grafisk symbol på dataskärmen' men inte som 'kultfigur, portalgestalt'

⁷ *källsortering* i NEO

⁸ *eko-* som förled i NEO

⁹ *genus-* i betydelsen 'kön' i NEO

etnomusik (1992)	–	–	1	–	1	–/SAOL
manga (1993)	–	3	1	1	4	–/SAOL
chatta (1994)	–	–	2	45	24	–/SAOL
ciabatta (1995)	–	–	1	6*	2	–/–
hemsida (1995)	–	–	18	439	991	–/SAOL
djurrättsaktivist (1995)	–	–	–	6	7	–/SAOL
huligan (—)	–	–	3	10	3	NEO/SAOL
euro (1995)	–	–	4	1133	762	NEO/SAOL
inlines (1996)	–	–	–	20	46	–/SAOL
äga (frågan/problemet) ¹⁰	–	–	–	2+0*	5+3	–/–
mejl /mail(1997)	–	–	–	92	177	–/SAOL ¹¹
suga (1997)	–	–	–	– ¹²	1 ^{13*}	–/SAOL
mp3–spelare (1998)	–	–	–	–	–	–/SAOL
trafficking (1999)	–	–	–	2	29	–/SAOL
quorn (1999)	–	–	–	2	2	–/SAOL
bokstavsbar (1999)	–	–	–	1	–	–/SAOL
vinterkräksjukan (1999)	–	–	–	–	17	–/SAOL
messa (2000)	–	–	–	–	2	–/SAOL
minnespinne (2001)	–	–	–	–*	1	–/–
blogg (2002)	–	–	–	–	11	–/SAOL
hedersvåld (2002)	–	–	–	–	8	–/SAOL ¹⁴
snippa (2002)	–	–	–	–*	– ¹⁵	–/SAOL ¹⁶
googla (2003)	–	–	–	–	3	–/SAOL
sars (2003)	–	–	–	–	33	–/SAOL
nät poker (2004)	–	–	–	–*	1	–/SAOL
curlingförälder (2004)	–	–	–	–	10	–/SAOL
Nyord (årtal)	Press76	DN1987	Press95	SVD00/GP01	GP04	Ordbok

¹⁰ Sökning på *äger frågan/problemet* i presens

¹¹ enbart med stavningen *mejl* i SAOL

¹² Presens av verbet *suga; suger* verkar vara vanligare förekommande i text och förekommer med 22 träffar i den nya betydelsen.

¹³ Presens av verbet *suga; suger* verkar vara vanligare förekommande i text och förekommer med 59 träffar i den nya betydelsen.

¹⁴ *hedersmord* finns i SAOL

¹⁵ I GP 03, när nyordet *snippa* diskuterades finns 6 belägg

¹⁶ *snippa* rekommenderas på Språkrådets hemsida i Frågelådan
<http://www.sprakradet.se/servlet/GetDoc?meta_id=1950>

Bilaga 3: Frågeformulär om nyordens användning och betydelse

Den här undersökningen ingår i en D-uppsats om nyord som jag skriver på Institutionen för svenska språket, Göteborgs Universitet, vår- och höstterminen 2007.

Deltagarna i undersökningen består av fyra åldersgrupper: den första från klass nio i högstadiet, den andra från tredje ring i gymnasiet, den tredje i åldern 25–50 och den fjärde i åldern 50–75 år.

Undersökningen är anonym men det är viktigt att du kryssar i vilken åldersgrupp du tillhör och om du är kvinna/tjej eller man/kille.

Nedan följer 53 nya svenska ord som etablerats under åren 1980–2007. Som nyord räknas både helt nya ord, importerade lånord och ”gamla” ord som fått ny användning. Det finns 43 helt nya ord i del A och 10 ”gamla” ord i del B med en förklaring inom parentes (inte + gammal betydelse) och du ska svara på den nya användningen.

Först presenteras nyordet (i fet stil) och sedan följer frågorna. Fyll i hur ofta du träffar på ordet i tal eller text (ofta, ibland eller aldrig). Om du själv använder ordet (ja eller nej). Om du vet ordets betydelse (ja, helt säkert, jag tror det eller vet ej). Kryssa över eller fyll i cirkeln framför det alternativ du väljer. Förklara sedan nyordet med några egna ord på linjen. Om du inte vet betydelsen lämnar du raden tom.

Formuläret beräknas ta cirka 40 minuter. Lägg inte för lång tid på varje ord, utan lämna uppgiften om du fastnar på något ställe och återkom till den om det finns tid över.

Tack för din medverkan!
Anna Palmblad

Deltagare:

- kvinna / tjej
- man / kille

- högstadiet
- gymnasiet
- 25–50 år
- 51–75 år

Del A: Nyord (helt nya ord och lånord)

1. backpacker (inte dataspelet)

Har du träffat på ordet?

ofta
 ibland
 aldrig

Använder du ordet?

ja
 nej

Vet du vad ordet betyder?

ja, helt säkert
 jag tror det
 vet ej

Vad betyder ordet?

Bilaga 4
Grundtabell användning av nyord för män i fyra åldersgrupper

MH = män högstadiet; MG = män gymnasiet
MV1 = män vuxna grupp 1 (25-50 år)
MV2 = män vuxna grupp 2 (51-75 år)

Åldersgrupp män	MH(10)					MG (6)					MV1(4)					MV2 (7)					MÄN (27)					Svar		
	O	I	A	J	N	O	I	A	J	N	O	I	A	J	N	O	I	A	J	N	O	I	A	J	N			
1. Dator	Ofta	80%	16%	4%	76%	24%	100%	0%	0%	97%	3%	85%	5%	10%	80%	20%	94%	6%	0%	71%	29%	89%	8%	3%	80%	20%		
blogg		4	6	0	2	8	6	0	0	5	1	3	0	1	2	2	6	1	0	3	4	19	7	1	12	15	54	
chatta		100%	10	0	0	10	0	6	0	0	6	0	4	0	0	3	1	7	0	0	6	1	27	0	0	25	2	54
googla		85%	8	0	2	8	2	6	0	0	6	0	2	1	1	3	1	7	0	0	4	3	23	1	3	21	6	54
hemsida		93%	9	1	0	9	1	6	0	0	6	0	4	0	0	4	0	6	1	0	5	2	25	2	0	24	3	54
mejl/mail		96%	9	1	0	9	1	6	0	0	6	0	4	0	0	4	0	7	0	0	7	0	26	1	0	26	1	54
SUMMA		40	8	2	38	12	6	0	0	6	0	17	1	2	16	4	33	2	0	29	10	120	11	4	108	27	270	
2. Teknik & vetensk.		80%	32%	36%	38%	62%	70%	30%	0%	70%	30%	70%	25%	5%	70%	30%	66%	29%	6%	51%	49%	55%	30%	16%	53%	47%		
betalkanal		52%	2	5	3	3	7	4	2	0	3	3	3	1	0	3	1	5	2	0	4	3	14	10	3	13	14	54
genmanipulerad		52%	1	6	3	2	8	3	3	0	5	1	3	1	0	4	0	7	0	0	6	1	14	10	3	17	10	54
genusforskning		41%	0	1	9	0	10	4	2	0	3	3	3	1	0	2	2	4	2	1	4	3	11	6	10	9	18	54
messa		41%	5	2	3	5	5	4	2	0	4	2	1	2	1	1	3	1	5	1	1	6	11	11	5	11	16	54
mp3-spelare		89%	8	2	0	9	1	6	0	0	6	0	4	0	0	4	0	6	1	0	3	4	24	3	0	22	5	54
SUMMA		16	16	18	19	31	10	9	0	12	11	14	5	1	14	6	23	10	2	18	17	74	40	21	72	63	270	
3. Nöje och kultur		30%	40%	30%	38%	63%	42%	54%	4%	58%	42%	50%	50%	0%	75%	25%	25%	57%	18%	46%	54%	34%	49%	17%	50%	50%		
etnomusik		7%	0	3	7	0	10	0	5	1	1	5	0	4	0	3	1	2	4	1	2	5	2	16	9	6	21	54
fantasy		52%	6	4	0	7	3	4	2	0	5	1	3	1	0	3	1	1	5	1	2	5	14	12	1	17	10	54
kalkonfilm		37%	2	4	4	2	8	3	3	0	4	2	2	2	0	4	0	3	4	0	6	1	10	13	4	16	11	54
manga		41%	4	5	1	6	4	3	3	0	4	2	3	1	0	2	2	1	3	3	3	4	11	12	4	15	12	54
SUMMA		12	16	12	15	25	10	13	1	14	10	8	8	0	12	4	7	16	5	13	15	37	53	18	54	54	216	
4. Miljö		32%	30%	36%	38%	60%	50%	30%	20%	50%	50%	100%	0%	0%	75%	25%	77%	17%	6%	66%	34%	58%	22%	19%	53%	46%		
deponi		26%	1	0	9	1	9	0	1	5	0	6	4	0	0	2	2	2	3	2	3	4	7	4	16	6	21	54
djurrättsaktivist		56%	1	6	3	3	7	4	2	0	5	1	4	0	0	3	1	6	1	0	4	3	15	9	3	15	12	54
ekomjolk		48%	2	7	1	2	8	2	3	1	1	5	4	0	0	3	1	5	2	0	4	3	13	12	2	10	17	54
källsortera		59%	2	2	5	3	6	3	3	0	3	3	4	0	0	4	0	7	0	0	6	1	16	5	5	16	10	52
våxthuseffekten		100%	10	0	0	10	0	6	0	0	6	0	4	0	0	3	1	7	0	0	6	1	27	0	0	25	2	54
SUMMA		16	15	18	19	30	14	9	6	15	14	20	0	0	15	5	27	6	2	23	12	78	30	26	72	62	268	
5. Sport och fritid		60%	38%	2%	62%	38%	47%	53%	0%	87%	13%	55%	45%	0%	70%	30%	49%	40%	11%	54%	46%	53%	43%	4%	67%	33%		
backpacker		30%	2	7	1	3	7	1	5	0	5	1	2	2	0	2	2	3	3	1	3	4	8	17	2	13	14	54
bollhav		30%	5	5	0	5	5	1	5	0	5	1	1	3	0	3	1	1	4	2	2	5	8	17	2	15	12	54
huligan		78%	7	3	0	7	3	5	1	0	6	0	3	1	0	3	1	6	1	0	7	0	21	6	0	23	4	54
inlines		63%	9	1	0	9	1	3	3	0	6	0	2	2	0	4	0	3	3	1	4	3	17	9	1	23	4	54
nät poker		67%	7	3	0	7	3	4	2	0	4	2	3	1	0	2	2	4	3	0	3	4	18	9	0	16	11	54
SUMMA		30	19	1	31	19	14	16	0	26	14	11	9	0	14	6	17	14	4	19	16	72	58	5	90	45	270	
6. Familj & samh.		38%	30%	30%	38%	60%	63%	37%	0%	80%	20%	45%	55%	0%	40%	60%	63%	31%	6%	63%	37%	51%	36%	17%	54%	45%		
curlingförälder		41%	3	4	3	3	7	4	2	0	5	1	0	4	0	2	2	4	2	1	4	3	11	12	4	14	13	54
euro		96%	9	1	0	7	3	6	0	0	6	0	4	0	0	4	0	7	0	0	7	0	26	1	0	24	3	54
hedersvåld		44%	2	1	7	3	7	3	3	0	3	3	3	1	0	2	2	4	3	0	4	3	12	8	7	12	15	54
plastpappa		33%	3	5	2	5	5	3	3	0	5	1	1	3	0	0	4	2	4	1	3	4	9	15	3	13	14	54
trafficking		41%	2	4	3	1	8	3	3	0	5	1	1	3	0	0	4	5	2	0	4	3	11	12	3	10	16	52
SUMMA		19	15	15	19	30	19	11	0	24	16	9	11	0	8	12	22	11	2	22	13	69	48	17	73	61	268	
7. Mat		32%	38%	30%	52%	48%	63%	33%	3%	83%	17%	75%	15%	10%	80%	20%	40%	46%	14%	49%	51%	47%	36%	17%	62%	38%		
cheesecake		44%	2	8	0	6	4	4	2	0	6	0	4	0	0	4	0	2	4	1	3	4	12	14	1	19	8	54
ciabatta		44%	2	4	4	4	6	4	2	0	4	2	3	1	0	3	1	3	3	1	2	5	12	10	5	13	14	54
lösgodis		81%	9	1	0	10	0	5	1	0	6	0	4	0	0	4	0	4	3	0	5	2	22	5	0	25	2	54
mikra		52%	3	3	4	5	5	4	2	0	6	0	4	0	0	4	0	3	3	1	4	3	14	8	5	19	8	54
quorn		15%	0	3	7	1	9	2	3	1	3	3	0	2	2	1	3	2	3	2	3	4	4	11	12	8	19	54
SUMMA		16	19	15	26	24	19	10	1	25	18	15	3	2	16	4	14	16	5	17	18	64	48	23	84	51	270	
8. Medicin		26%	42%	32%	34%	66%	43%	50%	7%	67%	33%	55%	45%	0%	60%	40%	54%	34%	11%	69%	31%	41%	42%	16%	54%	46%		
bokstavsbarn		22%	0	1	9	0	10	0	4	2	1	5	2	2	0	1	3	4	2	1	4	3	6	9	12	6	21	54
hetsäta		41%	1	5	4	1	9	4	2	0	5	1	2	2	0	3	1	4	2	1	6	1	11	11	5	15	12	54
hiv		70%	5	5	0	5	5	4	2	0	6	0	4	0	0	4	0	6	1	0	6	1	19	8	0	21	6	54
sars		15%	1	6	3	4	6	2	4	0	2	4	0	4	0	1	3	1	4	2	2	5	4	18	5	9	18	54
vinterkräksjukan		59%	6	4	0	7	3	3	3	0	6	0	3	1	0	3	1	4	3	0	6	1	16	11	0	22	5	54
SUMMA		13	21	16	17	33	13	16	2	20	10	11	9	0	12	8	19	12	4	24	11	56	57	22	73	62	270	
9. Övrigt		23%	35%	40%	30%	68%	29%	33%	38%	29%	71%	38%	50%	13%	25%	75%	32%	46%	21%	39%	61%	29%	40%	31%	31%	68%		
minnespinne		11%	1	3	6	2	8	0	1	5	0	6	1	1	2	1	3	1	2	4	3	4	3	7	17	6	21	54
nörd		67%	5	4	0	8	1	6	0	0	6	0	3	1	0	2	2	4	3	0	4	3	18	8	0	20	6	52
snippa		22%	2	4	4	1	9	1	5	0	1	5	2	2	0	1	3	1	4	2	1	6	6	15	6	4	23	54
äga frågan/problemet		15%	1	3	6	1	9	0	2	4	0	6	0	4	0	0	4	3	4	0	3	4	4	13	10	4	23	54
SUMMA		9	14	16	12	27	7	8	9	7	17	6	8	2	4													

Bilaga 5
Grundtabell användning av nyord för kvinnor i fyra åldersgrupper

KH = kvinna högstadiet; KG = kvinna högstadiet
KV1 = kvinna vuxengrupp 1 (25-50 år)
KV2 = kvinna vuxengrupp 2 (51-75 år)

Åldersgrupp kvinnor	KH (8)					KG (14)					KV1(11)					KV2 (6)					KVINNOR (39)					Svar	
	O	I	A	J	N	O	I	A	J	N	O	I	A	J	N	O	I	A	J	N	O	I	A	J	N		
1. Dator	88%	10%	3%	93%	8%	94%	6%	0%	87%	13%	85%	15%	0%	85%	15%	80%	20%	0%	70%	30%	88%	11%	1%	85%	15%		
blogg	7	1	0	8	0	14	0	0	12	2	8	3	0	8	3	3	3	0	3	3	32	7	0	31	8	78	
chatta	82%	8	0	0	8	0	13	1	0	12	2	9	2	0	9	2	6	0	0	6	0	36	3	0	35	4	78
googla	69%	4	3	1	5	3	12	2	0	9	5	8	3	0	8	3	3	3	0	1	5	27	11	1	23	16	78
hemsida	100%	8	0	0	8	0	14	0	0	14	0	11	0	0	11	0	6	0	0	5	1	39	0	0	38	1	78
mejmail	97%	8	0	0	8	0	13	1	0	14	0	11	0	0	11	0	6	0	0	6	0	38	1	0	39	0	78
SUMMA	35	4	1	37	3	66	4	0	61	9	47	8	0	47	8	24	6	0	21	9	172	22	1	166	29	390	
2. Teknik & vetensk.	35%	35%	30%	38%	63%	54%	41%	3%	59%	40%	56%	42%	2%	73%	27%	60%	30%	10%	43%	57%	52%	38%	9%	56%	44%		
betalkanal	38%	1	2	5	1	7	5	7	2	4	10	6	5	0	8	3	3	3	0	3	3	15	17	7	16	23	78
genmanipulerad	44%	0	7	1	1	7	5	9	0	12	2	7	4	0	9	2	5	1	0	5	1	17	21	1	27	12	78
genusforskning	38%	0	3	5	0	8	4	9	0	4	9	7	4	0	9	2	4	2	0	2	4	15	18	5	15	23	76
messa	56%	5	2	1	5	3	10	4	0	7	7	5	5	1	5	6	2	1	3	1	5	22	12	5	18	21	78
mp3-spelare	82%	8	0	0	8	0	14	0	0	14	0	6	5	0	9	2	4	2	0	2	4	32	7	0	33	6	78
SUMMA	14	14	12	15	25	38	29	2	41	28	31	23	1	40	15	18	9	3	13	17	101	75	18	109	85	388	
3. Nöje och kultur	34%	34%	31%	44%	56%	29%	46%	25%	38%	63%	52%	43%	5%	68%	32%	33%	46%	21%	42%	58%	37%	43%	20%	48%	52%		
etnomusik	21%	0	5	3	1	7	0	8	6	2	12	6	4	1	4	7	2	3	1	1	5	8	20	11	8	31	78
fantasy	67%	6	2	0	7	1	9	5	0	11	3	7	4	0	10	1	4	2	0	4	2	26	13	0	32	7	78
kalkonfilm	23%	0	2	6	0	8	2	8	4	2	12	6	5	0	9	2	1	3	2	3	3	9	18	12	14	25	78
manga	38%	5	2	1	6	2	5	5	4	6	8	4	6	1	7	4	1	3	2	2	4	15	16	8	21	18	78
SUMMA	11	11	10	14	18	16	26	14	21	35	23	19	2	30	14	28	11	5	10	14	58	67	31	75	81	312	
4. Miljö	48%	15%	38%	33%	68%	46%	34%	20%	56%	44%	71%	18%	9%	82%	16%	67%	20%	13%	63%	37%	56%	24%	19%	59%	40%		
deponi	3%	0	0	8	0	8	0	3	11	0	14	1	4	5	8	2	0	2	4	0	6	1	9	28	8	30	76
djurrättsaktivist	56%	4	2	2	4	4	7	7	0	10	4	7	4	0	8	3	4	2	0	4	2	22	15	2	26	13	78
ekomjök	54%	5	1	2	6	2	2	9	3	2	12	10	1	0	9	2	4	2	0	4	2	21	13	5	21	18	78
källsortering	77%	3	2	3	3	5	10	4	0	13	1	11	0	0	11	0	6	0	0	5	1	30	6	3	32	7	78
växthuseffekten	92%	7	1	0	0	8	13	1	0	14	0	10	1	0	9	2	6	0	0	6	0	36	3	0	29	10	78
SUMMA	19	6	15	13	27	32	23	14	39	31	39	10	5	45	9	20	6	4	19	41	110	46	38	116	78	388	
5. Sport och fritid	40%	50%	10%	60%	40%	53%	47%	0%	76%	24%	53%	45%	2%	75%	25%	30%	60%	10%	33%	67%	47%	49%	4%	66%	34%		
backpacker	33%	0	5	3	0	8	6	8	0	11	4	5	5	1	6	5	2	4	0	2	4	13	22	4	19	20	78
bollhav	41%	2	6	0	7	1	9	5	0	12	2	5	6	0	9	2	0	3	3	2	4	16	20	3	30	9	78
huligan	69%	6	2	0	5	3	9	5	0	11	3	8	3	0	10	1	4	2	0	3	3	27	12	0	29	10	78
inlines	44%	4	3	1	7	1	5	9	0	12	2	6	5	0	9	2	2	4	0	2	4	17	21	1	30	9	78
nåtpoker	46%	4	4	0	5	3	8	6	0	7	7	5	6	0	7	4	1	5	0	1	5	18	21	0	20	19	78
SUMMA	16	20	4	24	16	37	33	0	53	17	29	25	1	41	14	9	18	3	10	20	91	96	8	128	67	390	
6. Familj & samh.	40%	40%	20%	30%	70%	56%	41%	3%	63%	37%	65%	33%	0%	75%	24%	63%	33%	3%	57%	40%	56%	37%	6%	58%	41%		
curlingförälder	51%	4	3	1	6	2	7	7	0	7	7	6	4	0	8	2	3	2	1	2	4	20	16	2	23	15	76
euro	92%	8	0	0	0	8	13	1	0	14	0	9	2	0	11	0	6	0	0	6	0	36	3	0	31	8	78
hedersväld	38%	0	5	3	1	7	2	10	2	4	10	8	3	0	9	2	5	1	0	3	3	15	19	5	17	22	78
plastpappa	46%	4	4	0	5	3	7	7	0	7	7	6	5	0	5	6	1	5	0	3	3	18	21	0	20	19	78
trafficking	54%	0	4	4	0	8	10	4	0	12	2	7	4	0	8	3	4	2	0	3	2	21	14	4	23	15	77
SUMMA	16	16	8	12	28	39	29	2	44	26	36	18	0	41	13	19	10	1	17	12	110	73	11	114	79	387	
7. Mat	70%	13%	18%	73%	28%	77%	21%	1%	94%	6%	71%	29%	0%	96%	4%	67%	23%	10%	67%	33%	72%	22%	6%	86%	14%		
cheesecake	74%	5	2	1	5	3	12	2	0	14	0	8	3	0	10	1	4	2	0	5	1	29	9	1	34	5	78
ciabatta	82%	6	2	0	6	2	13	1	0	14	0	8	3	0	11	0	5	1	0	5	1	32	7	0	36	3	78
lösgodis	92%	8	0	0	8	0	13	1	0	14	0	10	1	0	11	0	5	1	0	5	1	36	3	0	38	1	78
mikra	59%	5	0	3	5	3	7	6	1	11	3	7	4	0	11	0	4	0	2	2	4	23	10	6	29	10	78
quorn	54%	4	1	3	5	3	9	5	0	13	1	6	5	0	10	1	2	3	1	3	3	21	14	4	31	8	78
SUMMA	28	5	7	29	11	54	45	1	66	4	39	16	0	53	2	20	7	3	20	10	141	43	11	168	27	390	
8. Medicin	53%	23%	25%	68%	33%	44%	43%	13%	61%	39%	65%	29%	5%	71%	29%	67%	30%	3%	67%	30%	55%	33%	12%	66%	33%		
bokstavs barn	33%	0	0	8	0	8	2	5	7	1	13	7	4	0	4	7	4	0	0	3	3	13	11	15	8	31	78
hetsäta	56%	6	2	0	8	0	4	10	0	13	1	8	2	1	9	2	4	2	0	3	2	22	16	1	33	5	77
hiv	82%	6	2	0	8	0	12	2	0	14	0	8	3	0	11	0	6	0	0	6	0	32	7	0	39	0	78
sars	26%	3	3	2	3	5	2	10	2	4	10	4	5	2	4	7	1	4	1	2	4	10	22	7	13	26	78
vinterkräksjukan	79%	6	2	0	8	0	11	3	0	11	3	9	2	0	11	0	5	1	0	6	0	31	8	0	36	3	78
SUMMA	21	9	10	27	13	31	30	9	32	27	36	16	3	39	16	20	9	1	20	9	108	64	23	129	65	389	
9. Övrigt	31%	28%	41%	44%	56%	32%	27%	39%	27%	71%	43%	36%	20%	43%	55%	25%	42%	33%	17%	83%	34%	32%	33%	33%	65%		
minnespinne	10%	0	1	7	0	8	0	3	11	0	14	3	2	6	4	7	1	1	4	1	5	4	7	28	5	34	78
nörd	7																										

<i>Har du träffat på ordet? Ofta/ Ibland/ Aldrig</i>									
Ämne	M			K			Alla		
	O	I	A	O	I	A	O	I	A
DATOR	89%	8%	3%	88%	11%	1%	89%	10%	2%
TEKNIK	55%	30%	16%	52%	38%	9%	53%	34%	12%
NÖJE	34%	49%	17%	37%	43%	20%	36%	46%	18%
MILJÖ	58%	22%	19%	56%	24%	19%	57%	23%	19%
SPORT	53%	43%	4%	47%	49%	4%	50%	46%	4%
FAMILJ	51%	36%	13%	56%	37%	6%	54%	36%	9%
MAT	47%	36%	17%	72%	22%	6%	60%	29%	11%
MEDICIN	41%	42%	16%	55%	33%	12%	48%	38%	14%
ÖVRIGT	29%	40%	31%	31%	28%	15%	30%	34%	23%
NY ANV.	45%	41%	11%	48%	38%	13%	47%	40%	12%
genomsnitt	50%	35%	15%	54%	32%	10%	52%	34%	13%

<i>Använder du ordet? Ja/Nej</i>						
Ämne	M		K		Alla	
	J	N	J	N	J	N
DATOR	80%	20%	85%	15%	83%	17%
TEKNIK	53%	47%	56%	44%	55%	45%
NÖJE	50%	50%	48%	52%	49%	51%
MILJÖ	53%	46%	59%	40%	56%	43%
SPORT	67%	33%	66%	34%	66%	34%
FAMILJ	54%	45%	58%	41%	56%	43%
MAT	62%	38%	86%	14%	74%	26%
MEDICIN	54%	46%	66%	33%	60%	40%
ÖVRIGT	31%	68%	30%	44%	31%	56%
NY ANV.	54%	44%	56%	44%	55%	44%
genomsnitt	56%	44%	61%	36%	58%	40%

Bilaga 7

Användning av nyord för fyra olika åldersgrupper

Har du träffat på ordet? Ofta/Ibland/Aldrig

Ämne	Högstadiet			Gymnasiet			Vuxna 25-50 år			Vuxna 51-75 år			Alla			
	O	I	A	O	I	A	O	I	A	O	I	A	O	I	A	
Dator	84%	13%	3%	97%	3%	0%	85%	10%	5%	87%	13%	0%	89%	10%	2%	Dator
Teknik	58%	34%	33%	62%	36%	1%	63%	33%	3%	63%	29%	8%	53%	34%	12%	Teknik
Nöje	32%	37%	31%	35%	50%	15%	51%	47%	2%	29%	51%	19%	36%	46%	18%	Nöje
Miljö	40%	23%	37%	48%	32%	20%	85%	9%	5%	72%	19%	10%	57%	23%	19%	Miljö
Sport	50%	44%	6%	50%	50%	0%	54%	45%	1%	39%	50%	11%	50%	46%	4%	Sport
Familj	39%	35%	25%	60%	39%	1%	55%	44%	0%	63%	32%	5%	54%	36%	9%	Familj
Mat	51%	25%	24%	70%	27%	2%	73%	22%	5%	53%	35%	12%	60%	29%	11%	Mat
Medicin	39%	32%	29%	44%	46%	10%	60%	37%	3%	60%	32%	7%	48%	38%	14%	Medicin
Övrigt	27%	30%	29%	31%	27%	29%	37%	41%	10%	26%	42%	19%	30%	34%	23%	Övrigt
Ny användning	31%	40%	27%	45%	47%	8%	59%	38%	3%	60%	33%	6%	47%	40%	12%	Ny användning
Genomsnitt	45%	31%	24%	54%	36%	9%	62%	33%	4%	55%	34%	10%	52%	34%	13%	

Använder du ordet själv? Ja/Nej

Ämne	Högst.		Gymn.		Vuxna1		Vuxna2		Alla		
	J	N	J	N	J	N	J	N	J	N	
Dator	84%	16%	92%	8%	83%	17%	71%	29%	83%	17%	DATOR
Teknik	38%	62%	64%	35%	71%	29%	47%	53%	55%	45%	TEKNIK
Nöje	41%	59%	48%	52%	72%	28%	44%	56%	49%	51%	NÖJE
Miljö	35%	64%	53%	47%	78%	21%	65%	35%	56%	43%	MILJÖ
Sport	61%	39%	81%	19%	72%	28%	44%	56%	66%	34%	SPORT
Familj	34%	65%	71%	29%	57%	42%	60%	39%	56%	43%	FAMILJ
Mat	62%	38%	89%	11%	88%	12%	58%	42%	74%	26%	MAT
Medicin	51%	49%	64%	36%	65%	35%	68%	31%	60%	40%	MEDICIN
Övrigt	37%	49%	28%	59%	30%	57%	26%	62%	31%	56%	ÖVRIGT
Ny användning	45%	53%	61%	39%	67%	33%	54%	44%	55%	44%	NY ANV.
Genomsnitt	49%	49%	65%	33%	68%	30%	54%	45%	58%	40%	

Bilaga 8 Användning av nyord i fem tidsperioder och fyra åldersgrupper

Procent som ofta träffar på nyordet					
Intervall:	Högstadiet	Gymnasiet	Vuxen 25-50	Vuxen 51-75	Alla
Antal informanter	18	20	15	13	66
1980-1984 Medeltal	34%	54%	58%	51%	49%
cheesecake (1970-tal)	39%	80%	80%	46%	61%
bollhav (1980-tal)	39%	50%	40%	8%	34%
hetsäta (1982)	39%	40%	67%	62%	52%
flås (1983)	22%	39%	44%	46%	38%
plastpappa (1983)	39%	50%	47%	23%	40%
mus (1983)	72%	55%	73%	85%	71%
betalkanal (1984)	17%	45%	60%	62%	46%
såga (1984)	6%	70%	53%	77%	51%
1985-1989 Medeltal	42%	50%	67%	57%	54%
fantasy (1985)	67%	65%	67%	38%	59%
deponi (1985)	6%	0%	33%	15%	14%
lösgodis (1985)	94%	90%	93%	69%	87%
fet (1985)	67%	45%	53%	31%	49%
hiv (1986)	61%	80%	80%	92%	78%
bollplank (1986)	6%	35%	87%	85%	53%
fallskärm (1986)	17%	20%	73%	85%	49%
kalkonfilm (1986)	11%	25%	53%	31%	30%
kult (1987)	0%	35%	33%	31%	25%
mikra (1987)	44%	55%	73%	54%	57%
växthuseffekten (1988)	94%	95%	93%	100%	96%
1990-1994 Medeltal	31%	45%	66%	62%	51%
frossa (1990)	17%	45%	60%	62%	46%
genmanipulerad (1990)	6%	40%	67%	92%	51%
ikon (1990)	22%	30%	47%	54%	38%
källsortera (1990)	28%	65%	100%	100%	73%
ekomjök (1991)	39%	20%	93%	69%	55%
backpacker (1991)	11%	35%	47%	38%	33%
nörd (1991)	72%	90%	73%	54%	72%
genusforskning (1992)	0%	40%	67%	62%	42%
etnomusik (1992)	0%	0%	40%	31%	18%
manga (1993)	50%	40%	47%	15%	38%
chatta (1994)	100%	95%	87%	100%	95%
1995-1999 Medeltal	54%	66%	69%	66%	64%
ciabatta (1995)	44%	85%	73%	62%	66%
hemsida (1995)	94%	100%	100%	92%	97%
djurriätsaktivist (1995)	28%	55%	73%	77%	58%
huligan (---)	72%	70%	73%	77%	73%
euro (1995)	94%	95%	87%	100%	94%
inlines (1996)	72%	40%	53%	38%	51%
äga (frågan/problemet)	6%	10%	40%	31%	22%
mejl /mail(1997)	94%	95%	100%	100%	97%
suga (1997)	61%	75%	67%	46%	62%
mp3-spelare (1998)	89%	100%	67%	77%	83%
trafficking (1999)	11%	65%	53%	69%	50%
quorn (1999)	22%	55%	40%	31%	37%
bokstavs barn (1999)	0%	10%	60%	62%	33%
vinterkräksjukan (1999)	67%	70%	80%	69%	71%
2000-2007 Medeltal	38%	49%	47%	42%	44%
messa (2000)	56%	70%	40%	23%	47%
minnespinne (2001)	6%	0%	27%	15%	12%
blogg (2002)	61%	100%	73%	69%	76%
hedersvåld (2002)	11%	25%	73%	69%	45%
snippa (2002)	22%	25%	27%	15%	22%
googla (2003)	67%	90%	67%	77%	75%
sars (2003)	22%	20%	27%	15%	21%
nät poker (2004)	61%	60%	53%	38%	53%
curlingförälder (2004)	39%	55%	40%	54%	47%
Nyord (totalt)	40%	53%	62%	56%	53%

Bilaga 9: Ordförståelse

R = Rätt svar; D = delvis rätt svar; F = Fel svar; Ve = Vet ej

Aldersgrupp	MH(10)					MQ(6)				MV1(4)				MV2(7)				MÅN (27)					KH (8)				KG (14)				KV1 (11)				KV2 (6)				KVINNOR (39)				ALLA (66)				Korr. F-ve	Svar										
	Alla	R	D	F	Ve	R	D	F	Ve	R	D	F	Ve	R	D	F	Ve	R	D	F	Ve	R	D	F	Ve	R	D	F	Ve	R	D	F	Ve	R	D	F	Ve	antal	%																			
DATOR	3%	5	5	0	0	100%	0%	0%	0%	70%	25%	5%	5%	89%	11%	0%	0%	84%	14%	2%	1%	95%	3%	3%	3%	94%	3%	3%	3%	3%	91%	9%	0%	0%	90%	10%	0%	0%	93%	6%	2%	2%	89%	9%	2%	2%	89%	9%	2%	2%	55	3	1	1	0	0,0%	66	100%
blogg	2%	9	1	0	0	6	0	0	0	4	0	0	0	7	0	0	0	26	1	0	0	8	0	0	0	12	1	1	1	10	1	0	0	6	0	0	0	36	2	1	1	62	3	1	1	0	0,0%	66	100%									
chatta	5%	6	2	2	1	6	0	0	0	0	3	1	1	4	3	0	0	16	8	3	2	8	0	0	0	14	0	0	0	8	3	0	0	4	2	0	0	34	5	0	0	50	13	3	2	1	1,5%	66	100%									
googla	0%	8	2	0	0	6	0	0	0	4	0	0	0	7	0	0	0	25	2	0	0	8	0	0	0	13	1	0	0	10	1	0	0	5	1	0	0	36	3	0	0	61	5	0	0	0	0,0%	66	100%									
hemsida	0%	10	0	0	0	6	0	0	0	4	0	0	0	7	0	0	0	27	0	0	0	8	0	0	0	14	0	0	0	11	0	0	0	6	0	0	0	39	0	0	0	66	0	0	0	0	0,0%	66	100%									
mej/mail	2%	38	10	2	1	30	0	0	0	14	5	1	1	31	4	0	0	193	19	3	3	38	1	1	1	86	2	2	2	50	5	0	0	27	3	0	0	181	11	3	3	294	30	6	5	0	0,3%	360	100%									
SUMMA	62%	0%	38%	32%	97%	3%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	91%	0%	9%	9%	14%	48%	3%	50%	45%	83%	3%	3%	6%	6%	91%	4%	5%	2%	83%	0%	47%	7%	78%	6%	16%	13%	80%	4%	16%	13%	264	12	54	44	0	0,8%	360	100%								
TEKNIK	12%	8	0	2	2	6	0	0	0	4	0	0	0	7	0	0	0	25	0	2	2	5	0	3	3	10	2	2	2	11	0	0	0	5	0	1	0	31	2	6	5	56	2	8	7	1	1,5%	66	100%									
betakanal	20%	5	0	5	5	6	0	0	0	4	0	0	0	7	0	0	0	22	0	5	5	1	0	7	7	9	5	0	0	11	0	0	0	5	0	1	0	26	5	8	7	48	5	13	12	1	1,5%	66	100%									
genmanipulerad	32%	0	0	10	8	5	1	0	0	4	0	0	0	6	0	1	1	15	1	11	9	0	0	8	7	12	1	1	9	1	1	0	6	0	0	0	27	2	10	8	42	3	21	17	4	6,1%	66	100%										
genusforskning	17%	8	0	2	1	6	0	0	0	4	0	0	0	5	0	2	2	23	0	4	3	5	1	2	1	14	0	0	8	1	2	1	3	0	3	2	30	2	7	4	53	2	11	7	4	6,1%	66	100%										
messa	2%	10	0	0	0	6	0	0	0	4	0	0	0	7	0	0	0	27	0	0	0	8	0	0	0	13	0	1	1	11	0	0	0	6	0	0	0	38	0	1	1	65	0	1	1	0	0,0%	66	100%									
mp3-spelare	16%	31	0	19	16	92	4	4	4	20	0	0	0	3	0	3	3	112	19	1	20	18	8	8	4	39	19	1	20	18	8	8	4	4	25	0	5	2	152	11	32	25	264	12	54	44	0	0,8%	360	100%								
SUMMA	43%	28%	30%	25%	92%	4%	4%	4%	94%	0%	6%	6%	75%	7%	18%	18%	69%	13%	18%	16%	44%	16%	41%	41%	64%	5%	30%	30%	95%	2%	2%	2%	76%	0%	25%	26%	71%	6%	24%	24%	70%	9%	21%	20%	207	1	1,5%	66	100%									
NOJE	42%	0	2	8	7	5	0	1	1	3	0	1	1	5	1	1	1	13	3	11	10	1	2	5	5	9	9	10	1	0	0	3	0	3	3	19	3	17	17	32	6	28	27	1	1,5%	66	100%											
etnomusik	3%	5	5	0	0	5	1	0	0	4	0	0	0	5	1	1	1	19	7	1	1	4	3	1	1	12	2	0	0	11	0	0	0	6	0	0	0	33	5	1	1	52	12	2	2	0	0,0%	66	100%									
fantasy	21%	7	0	3	2	6	0	0	0	4	0	0	0	7	0	0	0	24	0	3	2	2	0	6	6	10	0	4	4	11	0	0	0	5	0	1	1	28	0	11	11	52	0	14	13	1	1,5%	66	100%									
kalkonfilm	18%	5	4	1	1	6	0	0	0	4	0	0	0	4	0	3	3	19	4	4	4	7	0	1	1	9	1	4	4	10	0	1	1	4	0	2	2	30	1	8	8	49	5	12	12	0	0,0%	66	100%									
manga	21%	17	11	12	10	22	1	1	1	15	0	1	1	4	2	5	5	5	14	13	13	14	5	13	13	17	4	1	1	18	0	6	6	110	9	37	37	185	23	56	54	2	0,8%	360	100%													
SUMMA	36%	28%	36%	34%	70%	10%	20%	20%	90%	5%	5%	0%	89%	0%	11%	11%	65%	13%	21%	20%	63%	3%	35%	33%	81%	0%	19%	19%	82%	5%	13%	9%	80%	3%	17%	10%	77%	3%	20%	17%	72%	7%	21%	18%	218	6	9,1%	66	100%									
MLJÖ	77%	0	0	10	9	0	1	5	5	3	0	1	0	5	0	2	2	8	1	18	16	0	0	8	8	1	0	13	13	3	1	7	5	1	0	5	3	5	1	33	29	13	3	0	0,0%	66	100%											
deponi	5%	1	9	0	0	4	2	0	0	3	1	0	0	6	0	1	1	14	12	1	1	5	1	2	2	14	0	0	0	11	0	0	0	5	1	0	0	35	2	2	2	49	14	3	3	0	0,0%	66	100%									
djurrättsaktivist	6%	7	1	2	2	6	0	0	0	4	0	0	0	6	0	1	1	23	1	3	3	7	0	1	0	14	0	0	0	10	1	0	0	6	0	0	0	37	1	1	0	60	2	4	3	1	1,5%	66	100%									
ekonomjök	14%	2	2	6	6	6	0	0	0	4	0	0	0	7	0	0	0	19	2	6	6	5	0	3	3	14	0	0	0	11	0	0	0	6	0	0	0	36	0	3	3	55	2	9	9	0	0,0%	66	100%									
källsortera	2%	8	2	0	0	5	0	1	1	4	0	0	0	7	0	0	0	24	2	1	1	8	0	0	0	14	0	0	0	10	1	0	0	6	0	0	0	38	1	0	0	62	3	1	1	0	0,0%	66	100%									
vårdhusseffekten	21%	18	14	18	17	21	3	6	6	18	1	1	0	31	0	1	1	88	18	18	17	25	1	14	13	27	7	13	13	45	3	7	5	24	1	5	3	151	5	39	34	239	23	68	61	7	2,1%	360	100%									
SUMMA	62%	32%	6%	2%	90%	10%	0%	0%	95%	5%	0%	0%	83%	6%	11%	11%	79%	16%	5%	4%	68%	15%	18%	15%	93%	7%	0%	0%	96%	4%	0%	0%	87%	0%	13%	10%	88%	7%	6%	5%	84%	11%	5%	4%	207	1	1,5%	66	100%									
SPORT	9%	2	6	2	1	4	2	0	0	3	1	0	0	7	0	0	0	16	9	2	1	2	2	4	4	12	2	0	0	9	2	0	0	6	0	0	0	29	6	4	4	45	15	6	5	1	1,5%	66	100%									
backpacker	8%	4	6	0	0	5	1	0	0	4	0	0	0	4	1	2	2	17	8	2	2	6	2	0	0	11	3	0	0	11	0	0	0	3	0	3	3	31	5	3	3	48	13	5	5	0	0,0%	66	100%									
bolnäv	5%	5	4	1	0	6	0	0	0	4	0	0	0	7	0	0	0	22	4	1	0	4	2	2	1	14	0	0	0	11	0	0	0	6	0	0	0	35	2	2	1	57	6	3	1	2	3,0%	66	100%									
huligan	6%	10	0	0	0	6	0	0	0	4	0	0	0	5	0	2	2	25	0	2	2	7	0	1	1	14	0	0	0	11	0	0	0	5	0	1	0	37	0	2	1	62	0	4	3	1	1,5%	66	100%									
inlines	0%	10	0	0	0	6	0	0	0	4	0	0	0	6	1	0																																										

Bilaga 10

Användning och ordförståelse för ämneskategorin NY ANVÄNDNING

Informanternas svar fördelade i åtta grupper (ålder och kön) i procent. Antalet inf. inom parentes för varje grupp.

	KH (8)		MH (10)		KG (14)		MG (6)		KV1 (11)		MV1 (4)		KV2 (6)		MV2 (7)		ALLA (66)	
	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt
bollplank	13	0	20	10	36	85,7	83	100	91	100	75	100	83	83,3	71	100	59	72
fallskärm	13	0	30	40	0	21,4	83	100	73	100	100	100	100	83,3	86	100	61	68
fet	63	63	60	70	36	85,7	50	83,3	55	81,8	25	100	33	66,7	14	71,4	42	78
flås	63	25	30	50	36	42,9	67	66,7	64	81,8	100	75	33	66,7	86	100	60	64
frossa	75	63	40	50	71	100	100	83,3	91	100	75	75	83	100	86	100	78	84
ikon	38	63	70	30	57	78,6	67	100	64	100	75	75	67	100	43	71,4	60	77
kult	25	13	20	20	36	57,1	83	66,7	64	81,8	25	50	17	66,7	71	85,7	43	55
mus	100	63	60	70	57	64,3	50	50	73	72,7	100	75	83	83,3	0	100	65	72
suga	88	88	60	60	64	100	67	66,7	45	90,9	25	75	17	16,7	29	71,4	49	71
såga	25	50	10	40	79	100	100	100	64	100	50	100	83	50	0	100	51	80
äga frågan	0	13	10	30	14	28,6	0	16,7	36	90,9	0	100	17	50	43	85,7	15	52
Genomsnitt	45	40	37	43	44	69	68	76	65	91	59	84	56	70	48	90	53	70

Informanternas svar sammanställda i gemensamma åldergrupper och separata kön

	H (18)		G (20)		V1 (15)		V2 (13)		U (38)		V (28)		K (39)		M (27)	
	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt	Anv.	Rätt
bollplank	16	5	60	93	83	100	77	92	38	49	80	96	56	67	54	77,5
fallskärm	21	20	42	61	86	100	93	92	31	40	90	96	46	51	50	85
fet	61	66	43	85	40	91	24	69	52	75	32	80	47	74	37	81,2
flås	46	38	51	55	82	78	60	83	49	46	71	81	49	54	59	72,9
frossa	58	56	86	92	83	88	85	100	72	74	84	94	80	91	74	77,1
ikon	54	46	62	89	69	88	55	86	58	68	62	87	56	85	61	69,1
kult	23	16	60	62	44	66	44	76	41	39	44	71	35	55	45	55,6
mus	80	66	54	57	86	74	42	92	67	62	64	83	78	71	54	73,8
suga	74	74	65	83	35	83	23	44	70	79	29	64	53	74	51	68,3
såga	18	45	89	100	57	100	42	75	53	73	49	88	63	75	53	85
äga frågan	5	21	7	23	18	95	30	68	6	22	24	82	17	45	14	58,1
Genomsnitt	45	43	61	78	67	87	54	81	53	60	60	84	56	70	54	75